National Library 56253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

Second class mail registration number — 1089.
Bibliothèque nationale
SEP
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 50 (3092) XXX aastakäik — Neljapäeval, 27. augustil 1981 — Thursday, August 27, 1981 — Üksiknumbri hind 50 centi

Kolm õnnelikku Killamängude tegelast pärast suurepärast lavastust. Pildil vasakult peakillavanem Johannes Vihma, kava koordinaator Anne Liis Tüll ja tema abiline Harri Mürk. Foto: Vaba Eestlane

Uus elu Jõekäärul - „Looming '81"

Lastekodu lõpetas suvise tegevuse, pisut vanemad noored asusid asemele

Möödunud pühapäeval, 23. augustil, avati eestlastele tuttavas paigas Jõekäärul eesti rahvuskultuuriline üritus „Looming '81". Avamine toimus rahvariides tüdruku ja poisi poolt sini-must-valge heiskamisega lipuvardasse, mida saatis Riina Reiniku paarilauseline sõnavõtt. Ta soovis et nii nagu praegu meie lipp üles taeva poole tõuseb, nii tõuseks kõrgustesse ka meieloov vaim eesti keeles ja eesti meeles. Ta ütles, et sama sini-must-valge lipp ulatugu ka kodumaa kodudesse, kus sealsed loojad meid sama lipuga ootavad.

Osavõtjaid „Looming '81" on saja ümber. Täpne arv on selle reportaazhi kirjutamisel teadmata, kuna nädala kestel on oodata veel uusi juurdetulijaid. Noorte loomingupäevad — just nii peabki neid nimetama, kuna osavõtjad on kõik noored — kestavad nädal aega.

Kava on tihe, kusjuures eriline rõhku on pandud mitmesugustele õppe- ja huviringidele.

Nüüd pisut nende päevade tekkeloost. Selle idee algataja oli Mall Puhm, kes juba neli aastat tagasi sellest EKN-ule rääkis. Mallel on Metsaülikooli kogemused ja talle meeldis sealsete huviringide tegevus alati palju enam kui formaalne loengute õhkkond. Kuna tänavu Metsaülikool ära jäi, siis oligi õige moment käes loomingupäevadele rakendamiseks. Muidugi ei korralda Mall Puhm neid üksinda, tal on hea abiliste kaader alates laagrijuhi ja ühtlasi laagriarsti dr. Arvo Kullaga, siis Lillian Puust (toetuste hankimise administraator), Ilo Puhm (laekur), Andres Raudsepp (programmi koostaja), Vello Voogjärv ja Emil Eerme (tehniline kujundus — broshüürid ja märgid) ning Juta Silmberg (lasteprogrammid ja toitlustamine).

Nüüd võib tekkida küsimus, et kas siis osavõtjaiks on ka lapsed. Ei, seda mitte.

Kuid noortel vanematel on lapsed ning et vanemaile anda võimalust kõigist pakutavast vabalt osa saada, on lapsed omaette tegevuses Juta Silmbergi ja ta abiliste hoole all.

Lapsi on loomingupäevade laagris praegu 14.

Laupäeval pärast avamist tutvustas dr. Vello Sermat osalejaid loomingupäevade mõttega. Ta ütles kokkuvõtlikult seda, et nüüd kus meie siin koos oleme tuleb meil eelkõige üksteisega tutvuneda, tuleb tunda kasvõi lühiajalisti huvi teise inimese vastu, mitte jääda passiivselt ootama, et mis nüüd juhtub, mis mulle sülle langeb. Sel juhul ei juhtu midagi, et midagi juhtuks, selleks tuleb igaühel ise midagi teha, osa võtta, otsustada miks me siia kokku tulime ja mida me siit saada loodame.

Laupäeval toimus ka loomingupäevade avaloeng dr. Taavo Virkhausi poolt päevakohase pealkirja all „Looming".

Virkhauside perekond on üle saja aasta eesti kultuuri kandnud ning neid „juuri" arvestades on selge, et Taavo Virkhausi loeng oli viimistletud ja sisukas. Pärast loengut toimus dr. Roman Toi juhatusel lauluõhtu, mis lastekodu suurest saalist tantsusammul otsaga vihma piserdava lahtise taeva alla välja jõudis.

Esmaspäeva hommikul algasid loomingulaste mitmed huvi- ja õpperingid oma tööd. Toomas Metsala tagus trummi ja laskis noortel harjutada nii jooksu- kui tantsusammu, dr. Roman Toi rääkis muusikast tsivilisatsioonis, toimus laudkonnavestlus „Pluss ja rütm", foto- ja video huviring seadis oma aparaadid üles, teatrihuvilised alustasid Riina Reiniku ja Rudolf Lipu käe all oma tööd, mis oli otse esimesest korrast praktiline, kuna iga osaleja pidi midagi kujutama, midagi tegema nagu mune korviga turule viima, maha mängima armukadedusstseeni jne.

Jõekääru peagu igas barakis käis elu ja tegevus, kõik noored olid end osanud rakendada sinna, mis neid huvitas, millest nad enam teada tahtsid.

Muide toimuvad need päevad Wintario majandusliku abiga, peale selle on aga oma toetust andnud EKN ja Eesti Sihtkapital Kanadas ja muidugi Jõekääru, kes ruumide suhtes osutas äärmist vastutulekut.

Kirikumehed ei poolda neutronipommi

DRESDEN — Ida-Saksamaal, Dresdenis, korraldatud Kirikute Maailmanõukogu konverentsil, millest võtsid osa protestandi, anglikaani ja kreeka-katoliku kirikute esindajad, mõisteti neutronipommi produtseerimine hukka ja tembeldati neutronipomm koos teiste uute relvadega „ebainimlikuks". Konverents apelleeris N. Liidu ja Ühendriikide valitsuste poole, et need alustaksid tõsiseid läbirääkimisi relvastuse piiramiseks. Kirikute Maailmanõukogu konverentsi otsused ühtuvad kummalisel kombel peaaegu täielikult N. Liidu poolt neutronipommi vastu alustatud propagandalainega.

Reagan tahab müüa Saudi Araabiale radarilennukeid

WASHINGTON — Ühendriikide valitsus tegi Kongressile teatavaks, et ta kavatseb müüa Saudi Araabiale viis eri konstruktsiooniga radariaparaatidega varustatud luurelennukit, samuti võitluslennukeid ja teisi relvi, et kindlustada sellega Ühendriikide huvisid Saudi Araabia õliväljadel. Kogu tehing hõlmab ligemale 10 miljardit dollarit. Ühendriikide Kongressi ringkondades mainitakse, et selle tehingu kinnitamine Kongressis kujuneb valitsusele väga raskeks ülesandeks kuna Iisraeli mõju Ühendriikide juudi organisatsioonide ja poliitikute kaudu on Washingtonis väga suur. Iisraeli valitsus kardab, et Saudi Araabia hakkab neid lennukeid kasutama vaenuliseks tegevuseks Iisraeli vastu ning paneb kõik rattad käima selle tehingu takistamiseks.

USA lennuliiklus 75% normaalsest

WASHINGTON — Ühendriikide Federal Aviation Administratsion tegi teatavaks, et lennuväljade kontrollametnike streigi tagajärjel jääb Ühendriikide lennuliiklus pikemaks ajaks tegutsema ainult 75 protsendi ulatuses. Ühendriikides valitsus vallandas 12.000 kontrollametnikku, kelledel puudub streikimise õigus ning asendas need sõjaväe kontrollametnike ja streigist loobunud kontrollametnikega. Samal ajal on alustatud kiiremas korras uute kontrollametnike väljakoolitamisega. Kontrollametnike ametiühing kinnitab, et streigi tulemusena on julgeolek Ühendriikide õhuruumis ohustatud, kuid Federal Aviation Administration ja lennuühingute lendurid väidavad, et julgeolek on rohkem kindlustatud kui varem kuna lennuliiklus on tunduvalt väiksem.

Khomeini nõuab allaandmist

TEHERAN — Iraani diktaator ajatollah Khomeini pööras ülleskutsega oma rezhiimi vastaste poole, soovitades neil ametivõimudega kontakti võtta ja alla anda enne kui nad arreteeritakse. Ajatollah rõhutas, et opositsioonis olevad poliitikud ning neid toetavad grupid ei tule Iraanis kunagi võimule. Ta ütles et neile gruppidele ei anna oma toetust isegi üks kümnendik iraani rahvast ja seetõttu ei jää nende juhtidel muud võimalust üle kui põgeneda maalt ja elada eksiilis. Sellega vihjas Khomeini ilmselt Pariisi põgenenud Iraani endisele presidendile Bani-Sadr'ile ja pahempoolse mujahedeeni grupi juhile Massoud Rajavi'le, kes samuti elab Pariisis.

Venelaste ofensiiv Afganistanis

2000 afgaanlast õhurünnakute ohvriks

NEW DELHI — Vene okupatsiooniväed on alustanud Afganistanis suuremaid õhurünnakuid Kapisa piirkonnas, et murda rahvuslike partisanide vastupanu ja hävitada nende toetuspunkte. Samuti on venelased koondanud suuremad soomusmasinate ja punaarmee üksused Panjshir'i oru lähikonda, kavatsedes orgu vallutada partisanidelt.

Kapisa piirkonda pommitati mitme päeva kestel soomustatud helikopteritelt ja MIG lennukitelt,

kusjuures surmaohvrite arvu arvestatakse 2000-le inimesele.

Kapisa asub Parwani provintsis, umbes 80 kilomeetri kaugusel pealinnast Kabulist.

Venelased on juba varem mitmel korral katsunud vallutada Panjhiri orgu partisanidelt kuid iga kord on nad veriste peadega tagasi löödud.

Nüüd on ilmselt vallutusoperatsiooni teostamiseks koondatud suuremad jõud ja soomusmasinate üksused.

Punaste rünnak Omakaitsele

Eesti-vastane kampaania Lääne-Saksamaal

Dr. Olgred Aule Münchenis, Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu Euroopa-büroo nõunik ja Balti Selts Saksamaal esimees esines pikema protesti- ja selgituskirjaga süüdistuste puhul, mis on viimasel ajal teatavalt poolt lansseeritud Lääne-Saksamaa avalikkusesse. Eriti kuritahtlik laim avaldati Müncheni „Abendzeitungis", kus kahel korral ilmus foto alasti naisest, keda tema selja taga sammuv püssimees viib mahalaskmisele. Tegemist olevat Eesti sõjaväelasega, keda ajaleht nimetab „Hilfssoldat".

Foto ja selle juures olev kirjeldus tekitas protesti nimetatud ajalehe sakslastest lugejate keskel, kellest Josef Rest Münchenist kirjutas „Abendzeitungile":

„Võib ju olla, et see naine on juuditar. Samahästi võib see olla ka sakslanna, keda viiakse paljukordsele vägistamisele. Soldat tema seljataga aga on kaheldamatult venelane. Pilt sobib Abendzeitungi võltsimistraditsiooni.

Peatoimetaja Petersen peaks partisanidesõja kohta küsitlema Venemaal sõdinud rindemehi ja mitte kahtlasi „ajaloolasi" nagu Krausnik ja temataolised."

Püssimees naise selja taga kannab nõukogude mundrit ja ilmselt on tegemist punaarmeelasega, nagu märgib ka Josef Rest. Sellest hoolimata väitis ajalehe toimetus, et lugeja eksivat, tegemist olevat eestlasest „abisõduriga", kes on lasknud enda SS poolt palgata mõrvaakatsioonideks.

„Estnischer Hilfssoldat" all mõeldakse muidugi omakaitselast, mitte Eesti regulaarväeosade sõdureid. Omakaitse rõhutamine viitab N. Liidust tulnud juhistele, sest juulikuus Long Islandil toimunud „sõjasüü" protsessis ühe eestlase vastu

rõhutati Omakaitse osa mitte üksi Tallinnast varutud tunnistajate seletustes, vaid ka ameerika ajalehtedele ning raadiole antud informatsioonis.

Omakaitses olnud ja kommunistlikke mõrtsukaid ning sabotaazhnikuid kinni võtnud omakaitselaste vastu on kohtuministeeriumi eriuurimiste osakonnal kergem hankida uuteks protsessideks tõendusmaterjali kui rindesõdurite vastu.

Kanada julgeolekuteenindus arvustustules

Ottawas valdati McDonaldi Komisjoni uurimus

OTTAWA — Kanada Royal Canadian Mounted Politsei (Ratsapolitsei) julgeoleku teeninduse tegevust pikema aja kestel uurinud McDonald komisjon avaldas nüüd pikema rapordi, milles kritiseeritakse teravalt politsei tegevust Kanada riigikorda õõnestavate elementide vastu võitlemisel. Komisjoni rapordis mainitakse, et politseivõimud on paljudel juhtudel tegutsenud seadusevastaselt ning nendele väärnähetele on juhitud ka peaminister Trudeau ja teiste ministrite tähelepanu kuid politsei illegaalse tegevuse piiramiseks ei ole astutud vajalikke samme.

Rapordis kinnitatakse, et RCMP on oma võimupiiride tõlgendamisel liiga kaugele läinud ja

asunud riigivastase tegevuse vastu võitlema vahendite ja võtetega, mis on demokraatlikule ühiskonnale „ohtlikud ja vastuvõtmatud".

Nii mainitakse, et RCMP on oma arhiivi kogunud andmeid ligemale 800.000 kanadalase kohta, ta on avanud illegaalselt kirju, on jälitanud ja kimbutanud homoseksuaale, on 1970-nendate aastate keskel spioneerinud liberaalide parteid Quebecis ning on kasutanud teisi võtteid, mis on ületanud ta võimupiirid.

Lisaks kõigele muule kinnitatakse, et RCMP julgeoleku teeninduse sisemistesse ringidesse olid suutnud sisse tungida ühe teise riigi luureagendid.

Komisjon esitab olukorra parandamiseks 258 mitmesugust ettepanekut, milledest olulisemaks on julgeoleku teeninduse lahutamine RCMP-st ja selle kujundamine iseseisvaks tsiviil-institutsiooniks, mis alluks iseseisvale nõuandvale nõukogule ja parlamendi komisjonile.

Samuti toonitatakse ettepanekutes, et julgeoleku teenindusele ei tuleks lubada oma tegevuse arendamisel ühtegi erandit, mis on vastuolus seadusega.

Lõuna-Aafrika sõjas Angoolaga

Suured soomusmasinate üksused tungisid Namiibiast üle piiri Angoolasse

LISSABON — Lõuna-Aafrika Vabariigi ja Angoola vahel on puhkenud suurem aktiivne sõjaline tegevus, mis ähvardab areneda laialatuslikuks relvastatud kokkupõrgeks. Angoola kaitseministeeriumi andmeil on kaks suuremat Lõuna-Aafrika soomusmasinate kolonni tunginud Namiibiast üle piiri Angoolasse ja imbunud lennuväe tugeval toetusel sügavale Angoola sisemaale. Rünnaku pidurdamiseks ja vastupanu tõhustamiseks on Angoola välja kuulutanud üldmobilisatsiooni.

Lõuna-Aafrika informeeritud ringkondadest mainitakse, et rünnaku ülesandeks on likvideerida Angoolas asuvaid mustade partisanide baase ja toetuspunkte, kust pidevalt korraldatakse sissetunge ja terroriaktsioone Namiibiasse.

Namiibia asub Angoola ja Lõuna-Aafrika vahel ning kuulub praegu Lõuna-Aafrika kontrolli alla.

Partisanide eesmärgiks on Lõuna-Aafrika ülemvalitsuse kõrvaldamine ja Namiibias iseseisvuse väljakuulutamine. Lõuna-Aafrika omakorda ei taha Namiibiast kergel käel taanduda, kartes, et see maapõuevaradelt rikas maa läheb kommunistide kontrolli alla.

Angoola president Eduardo dos Santos on pööranud Liitunud Rahvaste Organisatsiooni poole abi saamiseks.

Angoola andmetel on Lõuna-Aafrika rünnakuks rakendanud 45.000 meest, mis tundub suure liialdusena.

Liitunud Rahvaste Organisatsioonile saadetud kaebekirjas ei mainita, kas võitlustesse on sekkunud ka Angoolas asuvad kuuba sõdurid, kelle arvu arvestatakse umbes 20.000 mehele.

Palestiina tulevik arutamisel

ALEXANDRIA — Egiptuse sadamalinnas Alexandrias algasid läbirääkimised Egiptuse presidendi Sadati ja Iisraeli peaministri Begini vahel Palestiina küsimuse lahendamseks. Nõupidamiste eesmärgiks on jõuda nii kaugele, et Jordani jõe läänekaldal elavad palestiinlased saaksid endile autonoomia. Kogu piirkond allub praegu iisraeli okupatsioonijõududele ning Iisraeli valitsus on seni olnud väga kitsi ja tagasihoidlik palestiinlastele nende põhiliste õiguste garanteerimisel.

Riigiteenijatelt tuleb võtta streigiõigus

Toronto ajaleht Star'i ringküsimus Toronto elanikkonna hulgas riigiteenijate streikide kohta on andnud lõpptulemuseks nõudmise, et riigiteenijatelt tuleks streikimise õigus täielikult ära võtta. Streikimise õigust ei tohiks anda ka arstidele, õpetajatele, lennuliikluse kontrollametnikele, jäätmete kogujatele, bussijuhtidele, politseinikele, tuletõrjujatele, haiglaõdedele ja haigla personalile. Ringküsimuse vastustest selgub ka, et paljud vastajad ei lepi sellega, et riigiteenijate palgad võrdsetel tööaladel on riigiteenistuses kõrgemad kui erateenistuses.

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Neutronipomm — milleks?

Ühendriikide president Ronald Reagani äsjane otsus neutronipommi produktsiooni andmiseks on tekitanud palju tolmu ja ärevust nii siin- kui sealpool raudeesriiet. Lääne-Euroopas kardetakse, et Ühendriikide relvaladude suurendamine neutronipommidega suurendab praegust võidurelvastamise tempot ja takistab Moskvaga edukate läbirääkimiste alustamist relvastamise piiramiseks, kuna N. Liidus liüakse käsi kokku ja halisetakse, et Ühendriigid kavatsevad kasutamisele võtta „kõige ebainimlikumat" relva, mida inimese ajud välja on mõelnud ja süüdistatakse president Reaganit maailmarahu ohustamises ning tuumasõja propageerimises.

N. Liidu hädakisa „ebainimliku relva" tarvitusele võtmiseks on loomulikult puhtakujuline propaganda, kuna neutronipomm pole sugugi „ebainimlikum" kui tohutu lõhkejõuga ja purustamisvõimega aatom- ja vesinikupommid, kahurikuulid, tankid või lennukid ja soomustatud helikopterid, mida venelased edukalt on kasutanud Afganistanis sealsete rahulike külade hävitamisel ning elanike tagaajamisel ja mõrvamisel. Moskva hädakisa ja krokodillipisarate valamisel on hoopis teised põhjused ja neid ei tule otsida moraaliprintsiipidest vaid sõjatehnilistest põhjustest lähtudes. Koer on sinna maetud, et neutronilaeng omab väikese lõhkevõime kuid seda suurema radioaktiivse kiirguse, mis on võimeline läbi tungima ka vene soomusmasinate kaitsvast kestast ning surmama nende surmamasinate meeskonnad. Ja kui võtta arvesse, et venelastel on Ida-Euroopas valmis tuhanded tankid Lääne-Euroopa üle rullimiseks ja vallutamiseks, siis on Moskva mured uue relva mahategemisel ja atakeerimisel täielikult mõistetavad.

Paljud läänerikide poliitilised vaatlejad ja sõjaliste küsimuste analüüsijad on asunud koos venelastega Reagani otsust maha tegema ja kibedalt arvustama. Arvustajatega on liitunud ka paljud Lääne-Euroopa poliitikud, kes vene propaganda survel kardavad, et neutronipommi produktsiooni andmine ajab nurja kõik katsetused desarmeerimiseks, eriti tuumasõja ohu vähendamiseks. Selle propaganda mõjul loobus Ühendriikide endine president Carter neutronipommi käiku laskmisest kuigi ta esialgu seda relva pooldas ja selle tähtsust õieti hindas. Ronald Reagan on ilmselt teisest puust tehtud mees, kes ei lase end heidutada tühistest ähvardustest ega Moskva vastuaktsioonidest vaid teostab oma kavatsused vastavalt oma tõekspidamistele ja hinnangutele.

Kahtlemata on Reaganil ja tema nõuandjatel õigus kui nad väidavad, et neutronipommi produktsiooni andmine ei suurenda vaid just vastupidi vähendab sõjaohtu. President käitub siin vanade üldtuntud teooriate järele — kui tahad rahu, siis valmistu sõjale ja suurendab Ühendriikide sõjalist tugevust, et panna venelasi kaks korda mõtlema enne kui nad rünnakule asuvad. Neutronipommi produtseerimine on venelastele kõige mõjuvamaks signaaliks, et president Reagan ei räägi tühje sõnu kui ta lubab Ühendriikide relvastuse suurendamiseks ja tõhustamiseks võtta tarvitusele kõik võimalikud abinõud. Ühtlasi on see selgeks mänguandeks ka Ühendriikide NATO liitlastele, et Ühendriikide praegune rezhiim on selja pööranud endisele kõhklevale poliitikale ja Valge Maja võtab jälle enda kätte ohjad vaba maailma juhtimisel, jättes tähele panemata Lääne-Euroopa pealinnadest ja ajalehtede veergudelt kostva kriitika. President Reagan mainis nende kritiseerivate sõnade kohta külmalt, et need teenivad ainult N. Liidu propaganda huvisid. Presidendi kategooriline ja siiras sõnavõtt on seda rohkem põhjendatud, et Ühendriikide neutronipommi poliitika kritiseerijad on alati vaikinud kui N. Liit on suurendanud oma hävitusrelvade arsenali ja paigutas Venemaa läänеosa kakssada keskmise lennukaugusega raketti, mis on suunatud Lääne-Euroopa suurematele linnadele.

Kui mõned Reagani kritiseerijad väidavad, et presidendil puudub välispoliitika, siis vähemalt suhtlemisel N. Liiduga on ta esitanud väga selged seisukohad, milliseid ühes oma hiljutises kõnes üksikasjaliselt analüüsis välisminister Alexander Haig. Selle poliitika kohaselt nõutakse N. Liidult jõu piiramist oma välispoliitiliste ambitsioonide rahuldamiseks. Samuti soovib Washington, et Kreml suhtuks suurema respektiga teiste riikide iseseisvusesse ning austaks tema poolt alla kirjutatud rahvusvahelisi lepinguid ja kokkuleppeid ning Helsingi konverentsil antud lubadusi.

See poliitika on kindlakujuliselt ja küllalt selgelt formuleeritud ja peaks arusaadav olema kõige skeptilisematele poliitlistele vaatlejatele. Samuti peaksid nurisejad arusaamisele jõudma, et neutronipomm ei ole mõeldud rünnakrelvaks vaid kaitserelvaks, mille eesmärgiks on aidata kaasa Washingtoni välispoliitika rakendamisele N. Liidu edasitungi ja võimupoliitika pidurdamiseks.

K.A.

Couchichingi juubelikonverents

Couchiching (Canadian) Institute on Public Affairs (CIPA), asutatud 1931. aastal, on Kanada ja rahvusvaheliste probleemide ja vaba mõttevahetuse foorum. CIPA üheks direktoriks on Valve Andre.

Tänavuse 50. juubeliaastapäeva puhul toimus Geneva Park'is, Ontarios, järjekordne rahvusvaheline konverents.

Konverentsi kestvus oli 6 päeva. Delegaate ja külaliskõnelejaid oli saabunud mitmelt mandrilt. Tegevuskavas oli palju loenguid, diskussioone, töörühmade kokkutulekuid, seltskondlikke kosviibimisi ja vastuvõtte.

Eestlastest võttis konverentsist osa veel noor Anita Saar.

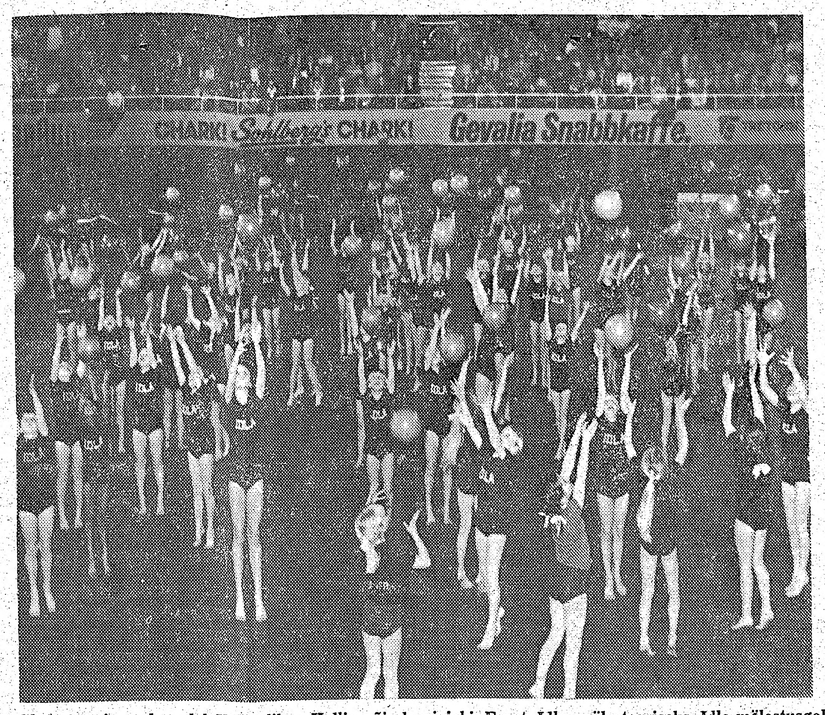

Stokholmis toimus kevadel Kuninglikus Hallis võimlemisjuhi Ernst Idla mälestamiseks Idla-mälestusgala, kus esinesid ka võimlejate järelkasvu esindavad noored tüdrukud. (Foto: Trummer)

Propaganda ja tegelikkus

Kommunistid väänavad kindral Laidoneri kõnet

1980. a. ilmus Tallinnas Herbert-Armin Lebbini' raamat „Antikommunismi teenistuses", milles halvustatakse iseseisvusaegseid riigitegelasi ja samuti eesti tegevust praegu vabas maailmas.

Lebbin on sünd. 18. nov. 1913 Haapsalus. On kompartei liige 1946. a. Oli sõja ajal mobiliseeritud punaväkke. 1971. a. sai ajaloodoktoriks. Ta on avaldanud mitmed propagandaväljaandeid, mis kuidagi ei anna paigutada teaduse alla.

Muidugi — Lebbin tsiteerib ja märgib allikaid, aga ta tsiteerib selliseid katkendeid, mis sobivad kommunistlikule okupatsioonivõimule. Lebbin loodab, et ega praegu keegi algallikate juurde ei pääse ja ta võib suvaliselt talitada. Lebbini „Antikommunismi teenistuses" pakub selle kohta rohkesti näiteid. Olgu neist toodud üks eriti drastiline.

Nõukogude okupantidel on vaja tõendada eesti riigitegelaste „saksa orientatsiooni" ja Lebbin esitab oma viimases raamatus katkendi Eesti sõjavägede ülemjuhataja kindral Johan Laidoneri kõnest nagu see ilmus ajalehes „Uus Eesti" (6. dets. 1937):

„1937. aastal deklareeris J. Laidoner ajalehes „Uus Eesti" avalikult, et „viimaste aastate jocksul, sellest ajast saadik, mil Saksamaal on maksev natsionaal-sotsialistlik kord, on meie vahekorrad muutunud paremaks... Suure Saksa riigiga oleme saavutanud vastastikuse arusaamise, ma ütleksin, isegi hea läbisaamise..." („Antikommunismi teenistuses", lk. 140).

Nii seal tõepoolest seisab, aga seal seisab veel muudki, mida Lebbin ei tsiteeri. Lebbin jätab ka lugejale seletamata, kus Laidoner seda kõike ütles. Kuna Laidoneri kõne on praegu ka paguluses suurele osale kättesaamatu, siis on põhjust seda siin pikemalt tsiteerida.

1937. a. detsembri algul toimus Tallinnas Isamaaliidu Kongress ja seal pidas kindral Laidoner suure välispoliitilise kõne, mida „Uus Eesti" ilmselt täielikult edasi annab.

Laidoner vaatles kõigepealt olukorda Euroopas üldiselt ja peatus siis lähemalt Eesti suhetel teiste riikidega, eeskätt meie lähemate naabritega.

„VAHEKORRAD SUURE IDANAABRIGA ON HEAD"

Puudutades vahekorda Nõukogude Venemaaga ütles kindral Laidoner:

Kui meie vaatleme oma riiki, Eesti ümbrust rahvusvahelises mõttes, siis arusaadavalt meie silmad kõigepealt pöörduvad ida poole, meie suure idanaabri poole, ja arusaadavalt seepärast, et meie selle riigi ja rahva valitsemise all elasime viimased 200 aastat ja pealegi otse pärast iseseisvuse väljakuulutamist tegime läbi raske sõja. Arusaadavalt seepärast tekib kohe küsimus kas mitte sealt jälle ei teki mõnd hädaohtu."

Peale üldisemat arutelu konstateerib Laidoner:

„Kui nüüd tagasi läheme küsimuse selgitamise juurde suure idanaabriga, siis võime tunnistada, et olime esimesed, kes selle suure ida-naabriga sõlmisid rahulepingu. (Kiiduavaldused). Sõlmisime rahulepingu, kus on deklareeritud igavese rahu mõte. Muidugi võib öelda, et ükski leping ei ole igavene, aga meie võime rahuldusega tunnustada, võime konstateerida, et möödaläinud aja jooksul on mõlemad pooled seda lepingut täitnud. Ma ütleksin veel rohkem — meie vahekorrad suure ida-naabriga ei ole halvenenud, vaid on isegi paranenud ja võime rahuldusega tunnistada, et just viimastel aastatel, kus praegu seda suurt riiki juhib nende riigimees Stalin, on need vahekorrad isegi paremaks muutunud kui nad olid alguses.

Võib ju kerkida küsimus — meie sõda ei algata, aga kas ei ole sealtpoolt seda hädaohtu karta? — Siiski, kui meie rahulikult vaatame praegust Vene sisemist elu, Vene riigitegelaste ja valitsuse mentaliteeti, siis

võime rahulikult konstateerida, et see suurriik praegu Euroopas ja eriti siin meie pool küljes tahab kindlasti rahu.

Ja see on meile üheks suuremaks, nii öelda — poliitiliseks teguriks. Igal riigil on omad sisemised raskused ja ka meil on sisemisi muresid. Aga kui ümber vaadata, siis võib konstateerida, et terves maailmas ei ole ühtki riiki, kus sisemised raskused oleksid täiesti ühed ja samad. Vanasõnagi ütleb, et igaüks ise on oma õnne sepp. Iga riik on õigustatud oma elu korraldama nii, kuidas ta seda tarvilikuks leiab ja see ongi iga riigi ja rahva iseseisvuse kõige suurem mõte, et temal on vaba võimalus korraldada oma elu iseseisvalt.

Kui vaatame oma idanaabrit ja võrdleme tema korraldusi meie korraldustega, siis peame tunnistama, et meie arusaamised riikliku ja ühiskondliku elu korraldamisel on suuresti lahkuminevad. Meie oleme kindlasti tunnistanud, et need ideed, mis seal maksvad riikliku ja ühiskondliku elu korraldamisel, ei ole meile vastuvõetavad. Seda oleme mitmel korral tunnistanud ja selle juurde jääme ka nüüd. Aga meil ei ole mingit põhjust sealjuures teisi kritiseerida ja kritiseerivalt vaadata teiste peale. Meil on vabadus teha seda, mida tahame.

Meie ei luba segada teisi oma sisemistesse asjadesse ja meil ei ole seepärast ka mingit õigust segada teiste sisemistesse asjadesse.

Aga see ei käi mitte ainult meie ida-naabri kohta, vaid ka teiste naabrite kohta.

„NATSIONALISM MEILE EI KÕLBA..."

Järgmiseks puudutas Laidoner Eesti suhteid Saksamaaga. Ajaleht on sellele osale pannud pealkirja „Meie ei võta osa ideoloogilistest paktidest."

Laidoner ütles seoses Saksamaaga:

„On üks teine suur Euroopa riik, see on Saksamaa, kelle vastu meil juba ajalooliselt oli suur umbusaldus, ja kellega teatavas mõttes Vabadussõja ajal tuli kokkupõrge, verine kokkupõrge. Ma mõtlen landesvääri. See suur umbusaldus oli loomulik ja alguses Eesti vahekorrad Saksamaaga ei tahtnud hästi sobida. Aga omaks rahulduseks võime jällegi tunnistada,

et just viimasel ajal ka siin meie oleme leidnud vastastikuse arusaamise ja vahekorrad on täiesti rahuldavalt konsolideerunud.

KINDRAL J. LAIDONER

Jällegi ma ütlen — meil on oma sisemine kord, oma arusaamine rahva ja ühiskonna elust, Saksamaal valitsevad oma arusaamised. Arvame, et natsionaalsotsialism meile ei kõlba, seal ta on aga maksev.

Meie austame iga rahva ja riigi õigust ise luua oma sisemist korda ja meie nõuame ka, et teised meie sisemisse korda end miski viisi ei segaks.

Ja ma ütleksin veel rohkem — meie seda ka mingil tingimusel ei luba ja ei taha lubada. Aga selle juures ma jällegi tähendan, et meil ei ole ka mingit mõtet oma vahekordasid ühe teatud riigi või rahvaga seada rippuvusse sellest, missugune on selle teise riigi sisemine viis ja laad. Kui vahekorrad sellest ärarippuvateks teha, siis satume libedale teele. Kui hakkame teiste riikide sisemist korda kritiseerima, siis anname sellega ka teistele õiguse meie sisemiste asjade vahele

(Järg lk. 7)

Kommentaarid

Kogu maailmas erakordset imetlust äratanud Lääne-Saksamaa heaoluriik hakkab avaldama pehastumise tunnuseid, mis on toonud kaasa ka lahkhelisid Bonnis võimul oleva sotsialistliku partei ja ta liitlase vabade demokraatide (liberaalid) partei vahel. Näib, et ka praegusel Lääne-Saksamaal on maksvusele pääsenud vana tõde, et kui majja saabub majanduslik kitsikus, siis toob see paratamatult kaasa tülid ja pahandused, mida külluse päevil ei tunta.

Suuremaks tülikiisimuseks Bonnis on valitsuse kokkuhoiupoliitika rakendamine, mis taotleb hüpleva ja kõikuva majanduspoliitika kontrolli alla saamist. Möödunud kuul otsustas valitsus suurendada järgmise aasta valitsuse väljaminekuid ainult 4,2 protsenti, mis on vastuolus seni pikemas perspektiivis planeeritud kulutuste tegemisega ja heaolupoliitikaga. Sotsialistid ja vabad demokraadid saavutasid kokkuleppe arstiabi, vanusekindlustuse, üüride toetuse ja laste abirahade piiramiseks, -kuid nad ei jõudnud üksmeelsele otsusele nende abinõude rakendamiseks, mis tiivustaksid eraviisilisi investeeringuid. Vabad demokraadid pooldavad väljaminekute suuremaid redutseerimisi, maksukoormuse alandamist — eriti tööstustele — ja konservatiivsemat rahanduspoliitikat, kuid sotsialistidele on need nõudmised vastuvõtmatud.

Vastuolud mõlemate parteide seisukohtade vahel on paisunud juba nii suureks, et vabad demokraadid hakkavad rääkima koalitsiooni võimalustest opositsioonis olevate kristlik-demokraatidega, mis tooks Lääne-Saksamaal kaasa täielikult uue poliitilise olukorra. Igatahes vabad demokraadid on selles suunas juba hakanud ääri-veeri mööda tegutsema ning on korraldanud rahva hulgas ringküsimuse, mille tulemused kinnitavad, et partei säilitab oma senise populaarsuse kui ta sotsialistide asemel koostööd alustab kristlik-demokraatliku parteiga.

Sotsialistidele veelgi häirivamaks uudiseks on vabade demokraatide juhi ja Lääne-Saksamaa praeguse välisministri Hans-Dietrich Genscheri kiri oma partei liikmetele, milles partijuht mainib, et Lääne-Saksamaa on praegu oma majanduslike probleemide korraldamisel teelahkmel ja suuna valikust oleneb Saksamaa saatus ja tulevane hea käekäik. Kantsler Helmut Schmidtile ja teistele sotsialistide partei juhtidele ei ole vastuvõetavad ka Genscheri välispoliitilised seisukohad, mis toetavad täielikult Ühendriikide plaane NATO sõjalise tugevuse ülesehitamiseks.

Kristlik-demokraadid on seda Bonnil võimul olevate parteide omavahelist tüli seni pealt vaadanud silmatorkava tagasihoidlikkuse ja ükskõiksusega, kuna neil ei ole ilmselt mingit tahtmist hakata lahendama probleeme, mida nemad ei ole esile kutsunud. Kuid see näiline passiivsus võib kiiresti muutuda aktiivseks tegevuseks kui sotsialistide ja nendega koalitsioonis olevate vabade demokraatide vahelised tülid süvenevad, milleks on suuri võimalusi nii sise- kui välispoliitilistest aspektidest lähtudes. Kahtlemata on Lääne-Saksamaa heaoluriik sattunud suurte raskuste küüsi, mis on mõjuvaks väetiseks lahkhelide ja rahulolematuste ning seoses sellega ka suurte muudatuste tekkimisele.

★

Mis on muusikal tegemist poliitikaga? Miks kardavad diktaatorid muusikalist vabadust ja miks sellised heliloojad, kes kalduvad kõrvale standard loomingust, satuvad N. Liidus ja Hiinas põlu alla? See küsimus on eriti teravalt päevakorrale kerkinud pärast seda kui kuulsa helilooja Dmitri Shostakovitshi poeg Maxim ja pojapoeg Dmitri põgenesid äsja läänes kontsertreisil viibides vabasse maailma.

Küsimuse võtab pikemalt „The New York Timesi" veergudel pühapäeval, 23. augustil vaatluse alla Edward Rotshstein, kes nendib, et meie demokraatlikus kultuuris on võimalik kirjutada muusikat igas vormis. Totalitaarsed rezhiimid

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

29. ja 30. aug.
dr. J. Marley, tel. 921-7777

5. 6. ja 7. sept.
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Jõekääru Valguspeol esitasid P. Küng, V. Oder ja L. Van der Veen lauluettekande „Järv leegib".
Foto: J. Säägi

Noor eestlane New Yorgis mõrva ohvriks

Kell pool 1 öösel vastu 10. augusti leiti Queensis, Hillside Ave. ja 168 St. nurgal pussihaavadega mõrvatult 21 a. üliõpilane Eduard Siiling, kelle isa on eestlane ema kanada inglanna.

Noormees oli õhtul koos vanema vennaga läinud kodupiirkonna kinno, kaasa võttes raadio-helilindistaja. Et film temale pole meeldinud, alustanud ta üksi kojutulemist.

Kuidas hilisem traagiline sündmus üksikasjalikumalt arenes, pole veel teada. Juhtumil on siiski olnud pealtnägijaid, kes võinud ka politseid informeerida mõnedest üksikasjadest. Nimelt nähtud üht kahtlaste tüüpidega autot vähemalt paari sõitjaga kõnniteele jõhenemas, kus üksik jalakäija sammus koduteed. On ka nähtud ühe isiku autost väljumist, millele arvatavasti järgnes mõrv.

Mõrvar on röövinud ohvrilt rahakoti, milles olnud vähene raha ja viinud kaasa ka aparaadi. Mõrvatu leiti politsei poolt ja sellest informeeriti kodus ootavaid vanemaid ja venda.

Eduard Siiling töötas õppimise kõrval. Kord oli ta koos eestlastest noortega tööl Paul Samre viinade ja veinide äris. Ta on muide P. Samre kadunud abikaasa Erika Samre vennapoeg. (V.E.S.)

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

näevad aga ka muusikas oma eksistentsile tonti, nagu nad näevad seda kõigis teistes kultuurielu avaldustes. Muusikalises dissonantsis aimatakse reetmist ja harmoonilises modulatsioonis mässule õhutavaid toone. Mida suurem on türannia, seda suurem on ta hirm muusika ees, mida näiteks võib järeldada sellest, et kommunistlikus Hiinas oli kuni viimase ajani keelatud isegi sellise suurvaimu looming nagu seda on Ludvig van Beethoven.

Maxim Shostokovitsh mainib, et ta isa oli kommunistliku rezhiimi vastane, kuid pidi alluma partei soovidele ja ettekirjutistele, kartes oma elu pärast. Nii võttis partei keskkomitee 1948. aastal vastu resolutsiooni, milles atakeeriti kolme nimekat N. Liidu heliloojat Dmitri Shostakovitshi, Sergei Prokofjevi ja Haram Hatshaturjani ning teisi „formalistlikus perversioonis ja antidemokraatlikus muusika viljelemises". See tähendab, et nende meeste tööd olid abstraktsed ning tegelesid rohkem vormidega kui sotsialistliku realismiga.

Võiks ütelda, et kui N. Liidu võimumehed kardavad teatavat liiki abstraktset muusikat ning süüdistavad selle muusika loojaid „formalismis", siis on nende hirm ka teataval määral põhjendatud, kuna selline muusika ei seo inimesi oma lihtsusega ja arusaadavusega üheks tervikuks. Selles muusikas leidub allakriipsutatud individualismi ja ebaselgeid taotlusi, mis häirivad võimumehi.

Dmitri Shostakovitshi elu ja looming näitavad, et N. Liidus peab iga looja alluma partei kindlale distsipliinile ja standard eeskirjadele, mis keelavad iga kõrvalekaldumise rangest parteiliinist. Sellised eeskirjad lämmatavad kahtlemata vaba loomingu ja individualismi, kuid see ongi partei kultuuripolitrukkide kõige tähtsamaks ülesandeks.

AMI

Vabadusvõitleja Sergei Soldatov:

Väliseestlastel on suured ülesanded

STOKHOLM (EPL) — Väliseestlastel on täita tähtsad ülesanded meie rahvuskultuuri säilitamisel ja eesti ajaloo võltsimatul edasiandmisel, rõhutas hiljuti okup. Eestist välja saadetud vabadusvõitleja Sergei Soldatov oma sõnavõtus kultuuripäeval Geislingenis, mille olid korraldanud Eestlaste Keskkomitee Saksamaal ja Geislingeni eesti rahvuskoondis ja millest oli umbes 300 osavõtjat kogu Saksamaalt, Rootsist, Hollandist, Kanadast, USA-st ja Austraaliast.

Sergei Soldatov oma sõnavõtus esimehe Robert Aderi avasõnaga, tänas kõigepealt väliseestlasi majandusliku abi eest meie vabadusvõitlejatele, tervitas eesti vabadusvõitlejate nimel. Ta toonitas, et välisabi oli füüsilise toe kõrval ka nagu teatud määral poliitiliseks kaitseks pakisaajatele. Ta meenutas poisikesepõlves nähtud Eesti vägivaldset okupeerimist.

Ta on olnud pealtnägijaks massiküüditamistele 1941 ja 1949, mida ta ei suutnud õigustada ega andestada.

Hoolimata vabadusrõõmust pole elu praegu kerge taluda, kuna on juuritud välja kodumullast, lahutatud omastest, sõpradest ja aatekaaslastest.

Kõneleja lootis, et ta saab ise ka oma väikse panusega selleks kaasa aidata. Soldatovi kõne võeti vastu marulise aplausiga.

Pidustus, mis kujunes Saksamaa eestlaste elu üheks kõrgpunktiks, algas pärjapanekuga Geislingeni kalmistul asuvale eestlaste mälestussamba jalale. Pärja asetas keskkomitee esimees J. Västrik. Muusikalises osas oli kaastegev segakoor „Leelo" Villu Laidsaare juhatusel.

Pidulised kogunesid hiljuti ajakohaselt renoveeritud ja laiendatud kunagisse eestlaste kunstitemplisse Jahnhallesse juba varakult.

Seal oli enne peo algust võimalus vestelda tuttavatega muusikalärmist häirimatult.

Kultuuriõhtu avati keskkomitee esimehe Robert Aderi avasõnaga, mille järel lavale rivistunud „Leelo" laulis Saksa hümni ja seepeale viis laulu eesti heliloomingust. Tänu uuele puutahveldusega saalile pääsesid laulud hästi mõjule ja võeti publiku poolt tänuliku aplausiga vastu.

Pidukõneleja J. Västrik tutvustas kõigepealt aukülalisi abielupaar Soldatovit ja keskkomitee suurt abistajat Helene Laidmetsa. Västrik andis Sergei Soldatovi abikaasale kimbu lilli ja Soldatovile kinnise ümbriku keskkomitee poolt. E. Sõjainvaliidide Koondise esimees ja kirikunõukogu liige Arnold Kokk andis samuti üle kinnised ümbrikud mõlema organisatsiooni nimel. Jatkates oma kõnet toonitas Johannes Västrik, et eesti rahvas on vabadusarmastaja, mistõttu on pidanud maksma kõrget verehinda võõraste röövvallutajate vastu.

Kõne kestel austati vaikse püstitõusmisega vabadusvõitlustes langenuid ja nõukogude orjuses surnud eestlasi.

Keskkomitee esimehe sõnavõtu järel võttis tervituseks sõna eestlaste esindaja Saksa liiduvabariigi juures Elmar Reisenberg kellele järgnes aukülalisena kohal viibiv Sergei Soldatov ülalrefereeritud sõnavõtuga.

E. Põgenike Koondise nimel ütles tervituse Valdu Nurmissaar Nürnbergist, Belgia Eesti Seltsi nimel tervitas Paul Ottes. Kirjalikud tervitused luges ette Edgar Pent.

Järgnesid soololaulud Linda Micheli esituses, E. Pendi akordionisaatel. Segakoor „Leelo" esitas kuus laulu.

Keskkomitee abiesimees Edgar Bergmann oma saksakeelses kõnes pöördus kohalike sakslaste poole, et nad unustaks selle vaenu, mis tekkis suurlaagri päevil, mil USA sõjaväevalitsuse poolt rekvireeriti eestlaste majutamiseks kolme linnaosa majad. Linnanõukogu esindajaid ei olnud nagu tavaliselt kohal, ehkki nendele oli saadetud kutse.

Edasi järgnes soololaule Linda Michelilt, keda saatis akordionil Edgar Pent.

Eeskava viimases osas esitasid rahvatantse Stuttgardi „Kungla rahvas" Jüri Kriisi ja Bocholti „Põhjala" Helgi Kivi juhatusel. Rillimeesteks olid E. Pent ja Clemens Hageleit. Meie noored rahvatantsijad pälvivad kiituse ja tunnustuse.

Lõppsõnas tänas Ülo Semmel publikut ja tegelasi, millele järgnes hümni laulmine.

Seltskondlikus osas veedeti mõned tunnid üle kesköö. Suupistete ja joodava eest hoolitsesid Geislingeni hoolsad perenaised-pereisad.

Kohalik saksa ajaleht avaldas eestlaste ürituse kohta kuueveerulise kirjutise koos kahe fotoga, märkides muu hulgas, et Geislingeni linnavolikogu polnud saatnud vaatamata kutsele ainsatki esindajat. (EPL/KK)

Julius Mägiste pärand Soome

Keeleteaduslik pärand suurem kui osati arvata

STOKHOLM (EPL) Läinud aastal Julius Mägiste pärandustombu esindajate ja Soome-ugri Seltsi vahel toimunud kokkuleppe alusel anti Julius Mägiste keeleteadusliku pärandi valdamine Helsingis asetseva Soome-ugri Seltsile, millise auliikmeks kadunu oli.

Arhiivis leiduv materjal oli seni Lundi ülikooli Soome-ugri Instituudi hooldusel. Mainitud kokkuleppe alusel toimetati nüüd arhiivimaterjalid Soome. Selleks viibis 5. ja 6. juunil Lundis Soome-ugri Seltsi juhatuseliige prof. Pertti Virtaranta, kes ka teostas materjalide Soome toimetamise.

Julius Mägiste keeleteaduslik pärand osutus suuremaks kui oli võidud arvata.

Suurimaiks nende hulgas on nüüdiseesti kirjakeele kartoteek, milles leidub umbes 200.000 sõnasedelit, mis on põimitud ilukirjandusest. Edasi leidub selles ka vana eesti kirjakeele sõnaraamatu visand, mis tugineb umbes 100.000-le sõnasedelile.

Teistest materjalidest leidub selles soome murdetekstide kogu Porjuse ja Haparanda ümbruse soomekeelselt elanikkonnalt millised Mägiste kogus 1948. Kogude ulatus on 189 lehekülge. Samuti leidub järelejäänud materjalide hulgas liivi tekstide kogu, millised Mägiste kogus a. 1947—1951 umbes 15 Rootsi tulnud liivlaselt. Materjalikogu ulatus umbes 180 lk.

Vepsa keele alalt on kadunud teadusemees maha jätnud umbes 500 lk. ulatusega sõnaraamatu visandi, koos vastavate sõnasedelite kartoteegiga.

Ka mordva keelest leidub kuni 200.000-le ulatuv sõnasedelite kogu koos etümoloogiliste viidetega.

Tsheremissi keele alalt leidub kolmeosaline tekstide kogu: 1) rahvalaulud koos sõnaseletustega 2) proosatekstid (umbes 280 lk.) 3) tsheremissi mõistatuste ja kõnekäändude kogu.

Peale nende suuremate leidub mitukümmend lühemat tööd väga mitmesuguseilt soome-ugri keeleteaduse aladelt, ms. üks possessiivsufiksite jälgedest eesti keeles.

Omaette harulduseks on ka Mägiste Värmlandi uurimusreiside päevaraamatud, milliseid on 7 tükki. Lõpuks leidub kogudes suur hulk loengutekste saksa, rootsi, soome ja eesti keeles.

Kokkuleppe kohaselt luuakse Soome-ugri Seltsi juurde Julius Mägiste eriosakond.

Selle korrastamiseks on tööle asetatud eriametnik.

Ainsana jäi veel Lundi Julius Mägiste etümoloogilise sõnaraamatu lõpuosa, mille tehniline viimistlus on teostamisel (EPL/VU).

Sõdurid meenutavad sõjateekonna algust

1941. aasta suvel algasid eesti meeste võitlused, mis jatkusid aastaid. Tänavu möödub 40 aastat neist mälestusrikkaist päevist ja Toronto Eesti Võitlejate Ühing organiseerib praegu nende päevade meenutamiseks kokkutulekut. See toimub laupäeval, 19. septembril kell 19.30 Eesti Maja suures saalis pealkirja all „II maailmasõjas võidelnud eestlaste sõjateekonna alguse 40-nda aastapäeva tähistamine".

Ürituse eesmärgiks on laiaulatusliku piduliku koosviibimise organiseerimine, mis haaraks kõiki endiseid sõjamehi, ka neid, kes mingisugusesse organisatsiooni ei kuulu. Kava on alles organiseerimisel, kuid peaks oma üldilmelt kujunema mälestusliku meeleolu esile toomiseks.

Sellelaadilise koosviibimise idee pärineb T.E.V.Ü. esimehelt Hans Kivilt, kes eeltöödega alustas, ruumid Eesti Majas kinni pani, kuid ei saanud ettevalmistusi haigestumise tõttu jätkata. Nüüd viib T.E.V.Ü. juhatus selle lõpule ja usub, et 40 aastate meenutamiseks toimuv kokkutulek oleks osavõturohke ning pakuks kõigile meeldejäävat ja elamusküllast. Korraldajad loodavad saalitäit osavõtjaid, kuna see on pealegi tänavuse sügishooaja avaüritus.

GM REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. 465-4650 või 465-4659
Pank avatud: päeval 10.00 — 3.00 (esmasp. Ühenduses on jõud reedeni), õhtul 5.30 — 8.00 (esmasp. ja neljap.)
LAENUD SOODSATEL TINGIMUSTEL KAASMAALASTELE
Informatsiooni saab pangast lahtioleku aegadel.
Kõik uued laenud on laenuvõtja surma puhul kindlustatud kuni $30.000.— ulatuses, jäädava töövõimetuse puhul on kindlustatud kuni $10.000.— ulatuses vastavalt kindlustuste tingimustele.

All Languages Ltd
"Helping People to Communicate"
ALS
Translators and Interpreters
in over 70 Languages
French for the Quebec Market
Suite 1105, 67 Yonge St., Toronto, Ont., M5E 1J8 (416) 361-0303

ILMUS
ARVO MÄGI
EESTI RAHVA AJARAAMAT
Eesti Päevalehe kirjastus Stokholmis 1979. 256 lk.
Kaas, 20 illustratsiooni ja lay-out Otto Pajult, 17 kaarti Eesti ajaloo eriaegadest autori visandite järgi joonistanud Vello Kallas.
Raamat sisaldab kroonika kujul (aasta-aastalt) eesti rahva ajalugu selle algusest tänapäevani koos tähtsamate sündmustega maailma ajaloost, eriti seikadest, mis on mõjustanud eesti ajalugu. Teos kirjeldab eesti rahva ajaloo põhijooni, sündmuste esitamise kõrval kommenteerib autor olukordi, teeb järeldusi ja oletusi. Eriti sobiv noortele kinketeoseks.
Hind $26.— pluss $1.00 saatekulu
MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada
Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7
Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „ ..... 19.... . Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....

MEIE UNUSTAMATU ARMAS EMA JA VANAEMA

ADELE TÄHEVÄLI

Neiuna KURG

Sündis 25. juunil 1893 Tartumaal
Suri 25. augustil 1981 Stokholmis

Vaadake, missuguse armastuse
Isa on meile annud, et meid
hüütakse Jumala lasteks!
1. Joh. 3:1

Mälestavad jällenägemise ootuses

ESTHER, TANE, MARK, ANDO

UNUSTAMATA KULLAKALLIST MINIAT JA VENNANAIST

INGRID JUHKAM'it

sündinud SEIMAN

mälestavad valusas leinas

LINDA ja EDWARD JUHKAM
HELJE VALTER lastega
SUGULASED Rootsis

OOTAMATULT LAHKUNUD KALLIST MONTREALI SÕPRA

FELIKS LEANDER LAANEMETS'a

mälestavad kurbuses

JAKOB KIVI perekonnaga
JÜRI UUSLAND perekonnaga
ASTRA TAMM abikaasaga

Muld ei mälestusi kata!

JOHAN REBANE

Sind mälestavad

AUGUST ja IMBI KANGUR

Armast

HUGO VALTER'it

mälestavad

VIRU MALEVA endised NOORKOTKAD
JÕEKAARU LASTE SUVEKODU
ENDEL RUBERG abikaasaga

Issand, suures jätan maha
Sinu hooleks isamaa!

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

Oma lugupeetud esimeest, ajaloolast

prof. EVALD BLUMFELDT'i

sündinud 25. augustil 1902 Pärnumaal,
surnud 17. juulil 1981 Stokholmis,

mälestab sügavas leinas

EÜS VELJESTO

Varalahkunud kallist

INGRID JUHKAM'it

mälestavad leinas

NOORA ja LEMBIT
LINDA ja RITA

Mälestame leinas

INGRID JUHKAM'it

J. ESTER
A. HALJASMAA
J. HEINSAAR
K. KURM
S. MÖLDER
M. SOOSTAR
perekondadega
LUISE KIVI
MAI KOGGEL
JAAN MÄNNISTE

Meie kallist

MARTA VALVUR'it

mälestavad vaikses leinas

KAUL ja TIIU KADAK

KIRIKUD

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Stone Church, 45 Davenport Rd.

Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill,
Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Piiblipäevade raamides peetakse loenguid ja jumalateenistusi järgnevalt:

Neljapäeval, 27. augustil kell 10—12 p. ja kell 1—3 p.l. loengud; kell 7.30 õ. JUMALATEENISTUS.

Reedel, 28. augusil kell 10—12 p. ja kell 1—3 p.l. loengud: kell 7.30 õ. LAUDKONNAVESTLUS (vastatakse kirjalikele küsimustele).

Laupäeval, 29. augusil kell 10—12 ja kell 1—3 p.l. loengud; kell 7 õ. JUMALATEENISTUS.

Pühapäeval, 30. augustil kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS.

Piiblipäevade külaliskõnelejad ja loengute pidajad: Harry Leesment Austraaliast, Heino Viikholm Rootsist, Valdeko Kangro, Helmut Rüdmik, Evald Kiil, Henry Smith ja Endel Siitam USA-st ning Märt Vähi Paul Lepik ja Erich Tõkke Kanadast. Kaastegevad Toronto koguduste pastorid. Jumalateenistustel esinevad koguduse koor, solistid ja lauluansamblid.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

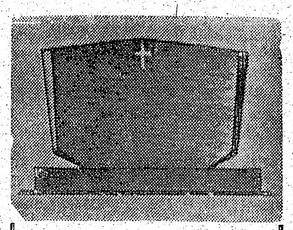

HAUAKIVID

Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St., Toronto,
Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglinton vahel)
487-2147, õhtuti 447-1206
Nigul Virro

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS

auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal) 221-1159

R. S. KANE
Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

Leinateateid

Rootsis suri 8. juulil Ida Aunver, sündinud 21. juulil 1893.

Rootsis suri 19. juunil Artur Sikk, sündinud 7. juulil 1921.

Lidingöl, Rootsis suri 8. juulil Agu Lepik, sündinud 22. märtsil 1915 Tartumaal.

Eskilstunas suri 11. juulil Johanna Esken, sündinud 7. novembril 1896 Kolga-Leesil.

Lundis suri Helene Trikson, sündinud 28. veebruaril 1892 Eestis.

Knivstas, Rootsis suri 23. juunil Magda Alide Silberberg, sündinud 20. veebruaril 1895 Kiiu-Ablas.

Stokholmis suri 10. juulil Valter Ever, sündinud 6. novembril 1902 Tallinnas.

Rootsis suri 11. juunil Erika Adams, sündinud 7. septembril 1914.

Göteborgis suri 26. juulil Helmi Raik, sündinud 17. aprillil 1923 Saaremaal.

Mölndalis suri 31. juulil August Meisalu, sündinud 1. veebruaril 1904 Eestis.

Minotis, N.D. suri 1. augustil dr. Viktor Kaljot, sündinud Tartus.

Los Angeleses suri 30. juulil Leo Peedo, sündinud 25. septembril 1916 Virumaal.

„Journal of Baltic Studies" uues kuues

Äsja ilmus Balti teadusliku ühingu Association for the Advancement of Baltic Studies (AABS) neli korda aastas ilmuva ajakirja „Journal of Baltic Studies" (JBS) 1980. aasta talve- ja 1981. aasta kevadnumber. Esimene neist ilmus juba tuntud hallide kaantega, kuna XII aastakäigu esimesel numbril on helebeezhid kaaned. Ja uus pole mitte üksi ajakirja välimus, vaid uus on ka toimetaja, kelleks nüüd on prof. Toivo U. Raun.

Prof. Raun on JBS kolmandaks toimetajaks prof. A. Ziedonis'e ja prof. Valdis J. Zeps'i järel. Oma saatesõnas uuele vihule konstateerib prof. Raun, et JBS on piirkonna uurimuste ajakiri, millisel asjaolul toimetaja arvates on nii positiivsed kui ka negatiivsed küljed. Ühest küljest võimaldab see avaldada kirjutisi paljudelt erialadelt, teisest küljest aga kahjustab ainevalla ulatus ajakirja sisulist ühtlust. JBS uus toimetaja loodab neist probleemidest üle saada perioodiliselt ilmuvate temaatiliste vihkudega ja ka mõne laiemat üldteemat haarava artikliga, mis tasakaalustaks erialalisi uurimusi. Ka loodab uus toimetaja ajakirj välja anda võimalikult korrapäraselt.

Kui vaadelda kahe ilmunud numbri sisu, siis leiame autorite hulgas terve rea eesti teadlasi. Nii kirjutab 1980/4 vihus prof. Elmar Järvesoo põllumajandusliku hariduse andmisest Tartu Ülikoolis 19. sajandi algupoolel, kuna prof. Felix Oinaselt on lühiartikkel Väinämöineni „õlest hobuse" kohta. Prof. Oinaselt on ka retsensioon Herbert Salu kahele raamatule: „Porkuni preili" ja „Must lagi on meie toal".

„Journal of Baltic Studies" 1981/1 vihus kirjutab Jaan Pennar Nõukogude rahvustepoliitikast, kuna prof. Rein Taagepéralt on ulatuslik uurimus Balti elanikkonna muudatustest 1950—1980. Retsensioonide hulgas prof. Olavi Arens arvustab dokumentide kogumikku „Eestimaa Sõja-Revolutsioonikomitee" ja konsul Evald Uustalu vaatleb H. Talvar'i „The Foreign Policy of Estonia 1918—1921", leides teoses hulganisti ebatäpsusi ja valesid.

Mainida tuleks ka prof. Edgar Andersoni uurimust „Briti poliitika Balti riikide suhtes 1940—41" (JBS 1980/4) ja prof. Laurence P. A. Kitching'u uurimust Bertold Brecht'i ühe „Kaukaasia kriidiringis" esineva laulu võimaliku eesti päritolu kohta (JBS 1981/1).

Peale muude kirjutiste sisaldab JBS 1980/4 ka 1976—1980 aastakäikude sisukorra koostatuna ajakirja tookordse toimetaja prof. Zeps'i poolt. Silvia Hinnomi koostatud on (JBS 1981/1) isikuliste teadete osakond, kus leidub andmeid selle kohta kes mida teeb või on teinud.

JBS saadetakse tasuta kõigile AABS'i liikmetele ja seda on võimalik tellida AABS'i eksekutiivbüroost, mille uus aadress on: Mr. J. Gaigulis, Executive Director, 231 Miller Road, Mahwah, New Jersey 07430, USA.

Õpetaja Max Emil Saar surnud

Ameerika Ühendriikides, New Jersey osariigis suri 22. augustil õpetaja Max Emil Saar. Ta on sündinud 5. mail 1911 Läänemaal, ordineeriti 27. detsembril 1936 Tallinna Toomkirikus. Ta oli viimati Baltimore ja Washingtoni eesti koguduse õpetajaks. Kodumaal ta oli Paide koguduse õpetajaks.

Mälestussambalt Helsingis kadus Vabadusrist

Helsingi südalinnas asuvas pargis asus 1920. a. Eesti poolt püstitatud Vabadussõjas langenud soome vabatahtlike mälestussammas vastavate pealkirjade ja langenute nimedega. Samba pühendus ütleb: „1919. Vabadussõja võitlusvendadele. Eesti." Selle all on V. Ridala „Epitaphium" eesti, soome ja rootsi keeles: „Vägitöö kaunis jääb hiilgama veervate aegade voolus".

Samba otsas oli Eesti Vabadusristi kujutus. Sellele sambale asetati tihti pärgi ja lilli Eesti tähtpäevade puhul Helsingit külastanud eestlaste poolt.

Suur oli ühe sammast varem vaatamas käinud eestlase üllatus, kui ta hiljuti nägi, et sellelt on Vabadusrist kadunud.

Nagu teatatakse Helsingis käijate poolt, peab risti kadumine olema sündinud hiljuti. Kes en selles süüdi, või kelle korraldusel risti mahavõtmine on sündinud? (T-ja)

Sõjameeste koosviibimine Seedriorul

Möödunud nädalalõpul toimus Seedriorul Toronto ja Hamiltoni Võitlejate Ühingute ühine omavaheline koosviibimine, millest võtsid osa Toronto, Hamiltoni ja Detroidi võitlejate ühingute liikmed, kuni 80 isikut!

Koosviibimisel jagasid A. Jurs ja Y. Anson Võitlejate Ühingute Liidu teenetemärgid Raimond Trallale, Aadu Toomingale ja Adar Voodele. Meeleolulises osas esitasid M. Niinvee, R. Tralla ja Hilda Sepp lauluettekandeid.

Sõjameeste suvepäevad Long Islandil

Põhja-Ameerika Sõjameeste suvepäevad toimuvad tänavu Long Islandil laupäeval, 26. septembril. Toronto ja Hamiltoni sõjamehed organiseerivad praegu ühist bussisõitu, ja üks buss on igaks juhuks juba reserveeritud. Siinsed võitlejate ühingute juhatused loodavad, et huvi sellise ühise sõidu vastu oleks elav ja et leiduks rohkesti kaasatulijaid.

Austusavaldused reeturile

Iseseisvuse viimastel aastatel äratas suurt tähelepanu ja erutust Narva garnisoni kaadriohvitseri Nikolai Trankmani reetmislugu — ta oli N. Liidule müünud Narva piiri kaitseplaanid.

Nagu Nõukogude ajakirjandusest Eestis selgub, pühitses sama mees nüüd 85-ndat sünnipäeva „Nõukogude arme erupolkovnikuna" ja „parteiliikmena 1942-st aastast".

Trankman oli sündinud Jamburgi piirkonnas „Peipsi-taga", lõpetas Narvas eesti gümnaasiumi ja jäi pärast sõjakooli lõpetamist kaadriohvitseriks.

Kui N. Liit okupeeris Eesti ja vedas N. Liidu orjalaagritesse suurema osa eesti kaadriohvitseridest, algas spioonil karjäär punaste poolel. Ta olevat olnud tankitõrjediviisi komandör, laskurpolgu komandör ja diviisikomandöri asetätitja, saanud medaleid ja „aukirju". Pärast sõda on endist spiooni kasutatud ametnikuna Liha- ja piimatööstuse ministeeriumis. Juubelikirjutises minnakse mööda tema erilistest tenetest Eesti Vabariigi reeturohvitserina Moskvale.

Traditsiooniline Valguspidu Jõekäärul oli ka seekord suvekodu tegutsemisperioodi suuremaks sündmuseks. Pildil näeme suvekodu kasvandikke enne Valguspidu teel peoväljakule. Foto: J. Säägi

Balti teatrihuvilised korraldavad festivali

Harri Mürk vestleb kolme rahva ühisest üritusest

Eesti noored teatrihuvilised Harri Mürk, Rita Sui, Elmar Maripuu ja Linda Pakri hakkasid juulis mõtlema mida teatrialalist teha. Eda Sepp soovitas, et E. Maripuu tõlgiks oma möödunud aastal Torontos lavastatud näidendi „Sündmused sureval planeedil" inglise keelde, sooviga seda kanadalastele esitada. Kuid siis idee laienes ja laienes kuni muutus Balti Teatrifestivaliks. Uuest balti noori ühendavast üritusest vestles Harri Mürk.

Eesti teatrihuvilised võtsid idee tekkimisel ühendust läti ja leedu noorte teatrihuvilistega, keda leidus nende ühiskondades. Peeti koosolekuid, otsiti sobivaid näidendeid, mis juba inglise keeles olemas. Eesmärgiks võeti Balti teatriloomingu tutvustamine teistele rahvastele.

Mõned aastad tagasi ilmunud Alfreds Straumanise toimetatud raamatust „Confrontations with Tyranny", kus on kuus balti rahvaste näidendit, valiti leedu kirjaniku Antanas Shema näidend „The Awakening" (Arkamine). Eestlaste poolt E. Maripuu tõlgib oma näidendit inglise keelde.

Teist eesti näidendit pole veel valitud kuigi kõne all on olnud E. Vetemaa „Illuminatsioonid", mis on tehniliselt väga raske lavastada oma komplitseeritud valgustuse ja keerulise lavapildiga.

Teine kõne all olnud näidend on V. Vahingu „Mees, kes ei mahtunud kivile", Jaan Oksa elulugu kirjeldav monodraama.

Läti näidendi suhtes on esialgul jäädud peatuma Gunars Priede näidendi „The Blue One" juurde. See näidend on väga tihedalt seotud läti mütoloogiaga, mis teeb selle võõrastele raskelt arusaadavaks. Kui lätlased leiavad midagi huvitavamat, siis võtavad nad selle.

Nii on repetuaar enamvähem leitud. Valitud on ka teater kesklinnas, kus etendused toimuksid. Kavas on vähemalt kaks nädalat etendusi anda, kui huvi suur, siis pikendada seda kolmele nädalale.

Sellejuures oleks esimene õhtu leedu ja eesti näidendiga, teisel õhtul läti ja eesti näidendiga, mis sellisena kogu festivali kestel vahelduksid.

Sellega tõmmatakse ka teisi rahvaid etendusi vaatama.

Eriti tahetakse kanada publikut haarata, sest sellega tutvustatakse võõrastele eesti, resp. balti kultuuri. Pikemaajaline teatrifestival võimaldaks suusõnalise informatsiooni ja reklaami levimist baltlaste, aga ka kanadalaste hulgas. Kuigi see pole otseselt balti ühiskonnale, loodavad korraldajad, et nende omad ühiskonnad seda väikerahvaste loomingu tutvustamist toetaksid.

Balti Teatrifestivali organiseerimise ajal selgus, et Eesti Kirjanduse Sõbrad otsustas samal ajal korraldada balti kirjanduse sümpoosioni, kus esineksid loengutega tuntud balti kirjandusteadlased. kellest on teada juba dr. Mardi Valgemäe ja Juris Silenieks.

Teatrifestivali korraldajad ja EKS leidsid, et kui nad ühendavad kaks üritust, siis saavad ühe suurema ja kaalukama.

Nii toimuks Toronto ülikooli ruumes balti kirjanduse sümpoosion ja balti teatrifestival samal ajal novembri teisel nädalal.

Festival algaks 12. novembril, sümpoosion 13. novembril.

Proovidega alustatakse septembris. Näitlejate hulgas on kaks lavastajat, eestlanna Linda Pakri ja lätlanna Mara Ravins, kes on mõlemad elukutselised lavastajad kanada teatrites. Noored baltlased on saanud innustust ühisteks üritusteks. Näitlemise juures jaotakse osad sobivuse kohaselt, kusjuures mõned näitlejad kutsutakse kaasa ka väljaspool kolme rahvusgruppe. Kuigi see on eestlaste algatus, tundsid teised suurt huvi selle vastu nende ühiskondades ja on tulnud meeleldi kaasa.

Ka H. Mürk on optimist. Ta leiab, et väikerahva loomingul on raskusi jõudmaks suurrahvaste juurde.

On vaja tõlkijaid, aga ka valitud teoseid, sest ainult head tööd on väärt tutvustada võõrastele.

Kui H. Mürk ütleb, et tal on üldiselt tunne, et sellest võib tulla midagi väga suurepärast. Kui see peaks õnnestuma, võiks tulevikus veelgi suuremat koostööd arendada teiste balti rahvastega teatri alal.

Voyager II uurib planeet Saturni

PASEDENA, Kalifornia — Ühendriikide maailmaruumi uurimissõiduk Voyager II jõudis pärast 1,56 miljardi kilomeetri selja taha jätmist möödunud teisipäeva õhtul planeet Saturni lähikonda. kust ta hakkas saatma fotosid Ühendriikide maailmaruumi uurimiskeskusesse. Sõiduk läheneb Saturni pinnale 101.000 kilomeetri kaugusele ja läbistab ka Saturni rõngad, üritades lahendada rõngaste müsteeriumit ja saladust. Sõiduk, mis on Ühendriikide tehnoloogia suursaavutuseks, sooritab ka mitmesuguseid mõõtmisi ja katsetusi.

John Lennon'i mõrvar 20-ks aastaks vangi

NEW YORK — Manhattani ülemkohus mõistis kuulsa inglise rock-staari John Lennoni mõrvari 26-aastase Mark David Chapmani 20 aastaks vangi. John Lennon, kes saavutas maailmakuulsuse Liverpoolist pärit „Beatles" nimelises rock-orkestris, elas viimastel aastatel New Yorgis, kus Mark David Chapman ta tänaval oma kodu ukse ees möödunud aasta 8. detsembril surnuks tulistas. Psühhiaatrid mainivad, et mõrvar oli lõhestatud hingeeluga isik, kelle vaimne tasakaal oli häiritud võitlusest Jumala ja kuradi vahel. Kohtunik soovitas anda kaebealusele vangipõlves psühhiaatrilist ravi.

Rootsi parteid toetavad Nikluse aktsiooni

Rootsi Eestlaste Esindus (REE) pöördus maikuu alguses kõikide Rootsi riigipäeva liikmete poole palvega. et nad toetaksid aktsiooni Mart Nikluse vabastamiseks. Kõik demokraatlikud parteid on teatanud oma esimeeste kaudu, et nad katsuvad midagi teha Mart Nikluse heaks.

Rootsi sotsiaaldemokraatlikult parteilt saabus 18. juulil ärakiri N. Liidu suursaadik Jakolevile saadetud telegrammist:

„Meie ühineme nõudmisega, et Mart Niklusele võimaldataks humaansetel põhjustel lahkumine N. Liidust."

Teatavasti on Mart Nikluse Rootsis asuvad sugulased taotlenud tema pääsemist Rootsi juba kaks aastat. (EPL)

7500 dollarit toetust Toronto Eesti Meeskoorile

Toronto Eesti Meeskoor sai toetust New Horizon'ilt (ca 7500.— dollarit). mis vastavalt eelarvele, katab koorijuhi tasu, harjutusruumide üüri ja nootide muretsemise ning paljundamise kulud 18 kuu jooksul.

Peatselt algavad koori harjutused äsjavalitud noore ja energilise koorijuhi Charles Kipperi juhatusel ning koostatud tegevuskava kohaselt kujuneb eelolev tegevusaasta laulurohkeks ja tegevusrikkaks.

Juba 7. novembril toimub INN ON THE PARK'is traditsiooniline Toronto Eesti Meeskoori Aastapäeva Ball, mis on kujunenud Torontos seltskondliku tegevuse avataktiks.

T.E. Meeskoori juhatus loodab, et kooriga ühineb uusi lauljaid, eriti nooremast generatsioonist, et edasi viia meeskooride traditsioone ja viljeleda tüsedat meeskoori laulu.

SUVILA

Brock Beach'is, Wasaga lähedal

2 tuba heas korras, sooja ja külma veega ja tushshiruumiga, eestlased naabrid.

Küsida: REALTOR DON CEILE, Wasaga Beach, tel. 705-429-3051 Omanik Rexdale'is: tel. 416-742-6411

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS

H. LATER & CO. Ltd.

"INSURANCE"

1482 Bathurst St., 4 korr

(Bathurst—St. Clair)

Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

ILMAR HEINSOO

INSURANCE

Eesti Majas

958 Broadview Avenue, ruum 202,

Toronto, Ontario M4K 2R6

Telefon 461-0764

OLD MILL TAILORS

7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO

(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)

TEL. 769-9535

DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI

RUDY SCHNEIDER

Toronto Peetri Kogudus otsib MAJAHOIDJAT

Soovikorral korteri võimalus.

Lähemaid andmeid saab esimees A. Tork'ilt, tel. 444-4627 või 781-1501

Danish Custom Furniture

Esmajärgulised tiikpuu-mööbli kavandajad ja valmistajad

OTSE VABRIKUST 25 LE PAGE COURT

A. Jensen & Son Limited Telefon 636-9811

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE

HOGAN GM

Chev Olds Limited

5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9

PAUL JUTTUS

Müük ja rentimine

Tel. 291-5054, kodus 423-5716

Chevette	Malibu	Corvette	Delta Eighty Eight
Monza	Impala	Omega	Ninety Eight
Citation	Monte Carlo	Cutlas	Toronodo
Camaro	Caprice	Oldsmobile	Chevy Trucks and Vans

***Estra Väli-Toompuu* heliplaat „EESTI LAULUD"**

***Charles Kipper* - klaver**

Müügil Toronto Eesti Majas, Abistamiskomitees

Eesti Mängud Lakewoodis

Toronto „Kalev" tuli võrkpallis esikohale

Augusti esimesel nädala lõpul korraldati Eesti Spordiliit USA-s poolt traditsioonilised Eesti Mängud, mis hea korralduse, suurepärase ilmastiku ja arvuka noorte osavõtu tõttu õnnestusid hästi. Üle 1200 osavõtjate arvust oli vähemalt 80% noori või noorema põlve esindajaid. Kohalik ajakirjandus pühendas märgatavalt suurt tähelepanu, kohal olid fotomehed või reporterid ajalehtede juurest, nagu Asbury Park Press, Lakewood Town News, Challenger jt. Lakewoodi kohalik leht tõi 10 fotot, samuti teised lehed esitasid võistlusi nii sõnas kui ka pildis.

XXVII Eesti Mängud algasid reedel, 31. juulil õhtul, mil võisteldi korvpallis, raquetpallis ja veeremängus. päris võistluspäevaks aga kujunes laupäev, mil tegevus algas lippude heiskamisega Eesti Maja ette kl. 8.30 hommikul.

Ujujad olid esimesena võistlemas, siis järgnesid teised spordialad ja õhtul oli auhindade kätteandmine.

Kogu päev oli võistlusväljakutel elav tegevus. Eesti Maja ruumes olid bridzhi-, male- ja lauatennise võistlused.

Eesti Mängude pidulik osa algas esinejate, võistlejate ja korraldajate defileega, seda juhtis Jüri Linask. Eesti Mängude embleemi järele, mis on P. Areni poolt kavandatud, tulid lipud, neile järgnes E. Spordiliidu juhatuse liikmeid, siis naisvõimlejad kaunites dressides ja rahvatantsijad.

Aktuse avasõna oli ES Liidu esinaiselt Eda Treumuthilt. kes tervitas nii eesti kui ka inglise keeles. sest kohale oli ilmunud maanõunik ja ühtlasi Lakewoodi linnapea H. George Buckwald, linnanõunik Wildur Thompson ja N. J. republikanide partei kandidaat kuberneriks Thomas Kean.

Eesti Mängude tõotus oli noorsportlaselt Ingrid Pessalt, mille järele sopran Luule Prima, klaveril Linda Männik-Richters, laulis USA hümni.

Mängude patroon konsul Evald Uustalu oli takistatud osa võtmast kuid peakonsul E. Jaaksonilt oli läkitus. mis ette loeti ja kutsus välja tugeva **aplausi.**

ERKÜ esimees mag. J. Simonson, tervitas meie katus-organisatsioonilt, maanõunik H. George Buckwald märkis taaskordselt oma rõõmu, olla eestlaste hulgas ja nõutida meie rahvusliku kultuuri ja omapära, mis väljendub meie rahvatantsus, võimlemises, korralikkuses ja elavas sportlikus tegevuses. Ta lõpetades oma kõne eesti keeles: Ei ole oluline kas alati võidad, kuid võistle ja tee seda ausalt!

Karl Pahapill tervitas Toronto sportlaste poolt ja Eesti Ühingu president Vaike Kiin tänas soojade sõnadega külalisi ning õnnitles sportlasi.

Erakorraliselt sai sõna kuberneri kandidaat Thomas Kean. märkis kiitvalt eestlasi ja lõpetas hüüdes „Elagu Eesti"!, teda austati püsti seistes tugeva aplausiga. Aktus lõpetati EV hümniga.

Sporditegelastest austati kuldmedaliga Ilmar Kuusalu, Jaak Leinot ja Anne Engeli, spordisõbra teenete tahvli said Ülo Prima. Endel Reinpõld ja Jaan Panksepp. Järgnev valguspidu oli ulatusliku kavaga ja pakkus suurepärase vaatepildi.

Metro Estonian Rhytmics Anu-Irja Ojamaa juhtimisel. keda asendas Salme Parming, tõi „lavale" nii laste kui ka noorte rühma, esineti rühmades ja soolodes. Soolodes oli Silva Vaher ja Ingrid Pessa.

Ullatuse pakkusid Torontost kohale ilmunud meeleolulauljad Andres Tamm ja Erik Verder, keda kohati abistasid kolm kaunist neidu oma mahedate häältega.

Rahvatantsijad olid kohal kolmest linnast — New Yorgist, Baltimorest ja Lakewoodist. Rahvatantsijad esinesid rühmade viisi oma kavaga ja esinemine lõpetati ühiselt Tuljakuga.

Pärast valguspidu järgnes seltskondlik koosviibimine, kus hea tuju eest hoolitses Mart Säde orkester.

Eesti Spordiliidu juhatus oli Eesti Mängude peakorraldajaks, üksikutel spordi aladel olid erijuhid. ES Liidu esinaine on Eda Treumuth, abiesimehed Jüri Linask, Heino Maasikas, Raimond Pals, Alfred Skonberg, sekretär Anu-Irja Ojamaa, abi Jaan Künnapas, laekur Herbert Lääne, abi Ülo Prima, liikmed Jaak Leino, Aleksander Prima, Heinrich Savo, Hans Treumuth, Voldemar Vaher ja Ado Valge. Tehnilises osas abistasid valgustuse ja heli alal Jaan Wapra, Heino Ets ja Elmar Koppel, peale nende oli arvukalt „toimkondlasi", kes olid uljalt kohal nende Mängude korraldamisel.

Aastate jooksul on kujunenud tavaks, et Eesti Mängud peetakse igal esimesel augusti kuu nädala lõpul ning sel ajal tavaliselt teised idaranniku organisatsioonid oma üritusi ei korralda.

☆

Võrkpallivõistlustest võttis osa 14 meeskonda, kelle hulgast Toronto „Kalev" tuli järjekordselt meistriks.

Väiksemaid REMONTTÖID

majade juures:

elekter, torud, puutööd jne.

Helistage — J. MEIUSI 225-3283

SPORT

Eestlanna Soomes 66.34 odas

Soomes elav 20-aastane kooliõpilane — nime järgi otsustades eestlanna — Tiina Lillak on heitnud oda 66,34 meetrit, mis on uus Soome ja Põhjamaade rekord.

Maailmarekord naiste odaheites on venelanna Tatjana Birjulina nimel tulemusega 70,08.

Spordimärkmeid

West Berliinis peetud kergejõustikuvõistlustel jooksis shotlane Allan Wells 200 m ajaga 20,15 ja sai sellega kuldse sprinteri tiitli, ameeriklane Mel Lattany oli teine 20,61. 100 m tuli esimeseks prantslane Herman Panzo 10,14, teine Wells 10,15.

3000 m takistusjooksus tuli esimeseks ameeriklane Henry Marsch ajaga 8.18,58; kanadalane Greg Duhaime jäi viiendaks ajaga 8.30,11, kuid saavutas selle tulemusega uue Kanada rekordi.

☆

Zürichis peetud kergejõustikuvõistlustel purustas inglase Steve Ovetti nimel olnud maailmarekordi ühe miili jooksus tema kaasmaalane Sebastian Coe ajaga 3.48,53.

☆

Steve Ovett jooksis Budapestis 1500 m ajaga 3.31,57, jäädes maailmarekordist maha vaid 0,21 sekundit. Edwin Moses jooksis harva kavas oleva 200 m tõkkejoksu ajaga 23,12, mis on kaugelt nõrgem ameeriklase Glenn Davise 1960. aastal jookstud 22,5-st. Nehemiah jooksis 110 m tõkkeid ajaga 13,39.

☆

Olaf Beyer jooksis Ida-Saksamaa meistrivõistlustel 800 m ajaga 1.44,31 ja 1500 m 3.46,44. Frank Emmelmann jooksis 100 m ajaga 10,19 ja 200 m 20,4.

☆

Rumeenlanna Maricica Puica jooksis Viereggios, Itaalias uue Euroopa rekordi naiste miilis tulemusega 4.21,82.

☆

Idasakslanna Heike Daute hüppas Jenas peetud võistlustel kaugust 6.91, mis on uueks tütarlaste maailmarekordiks.

☆

Idasakslased ootavad 15-aastasest Ronald Beerist uut sporditähte. Ta on nimelt hüpanud kaugust 7.41 ja kõrgust 1.96 ning jooksnud 110 m tõkkeid ajaga 14,1.

☆

Üliõpilaste maailmavõistlusel Bukarestis hüppas venelane Konstantin Volkov teivashüppes 5.75, mis on kõigi aegade viies parim tulemus. Ta võitis samas uue maailmarekordimehe Vladimir Poljakovi viie sentimeetriga. Prantslane Philippe Huovin hüppas teivashüppes 5.65 ja endine maailmarekordimees Thierry Vigneron 5.60. Mel Lattany jooksis 100 m ajaga 10,18, hiinlane Zou Zhenxia hüppas kolmikut 17.32, ameeriklane Mike Carter tõukas kuuli 20.19.

☆

Irkutskis peetud kergejõustikuvõistlustel hüppas venelane Konstantin Volkov jälle uue maailmarekordi teivashüppes, viies selle 5.84-le. Arvatakse, et selle tulemuse tunnustamine on siiski küsitav, kuna see saavutati väiksel kohalikul võistlusel. Võistluste tulemuste hulka see siiski jääb. Ka kaks teist on parandanud tänavuse hooaja tulemusi, prantslane Thierry Vigneron viis rekordi 5.80-le ja venelane Vladimir Poljakov nädal hiljem 5.81-le. Samal võistlusel hüppasid venelased Kulibaba ja Krupski kümne parima hulka kuuluva tulemuse 5.70.

Spordiuudiseid kodumaalt

Rahvusvahelisel aerutamisregatil Ungaris Tisza karikatele esines edukalt pärnulane Jüri Poljans, võites 500 m distantsil esikoha kanali rekordiga 1.47,4; samal võistlusel tuli kuuendaks eestlane Sven Varik. Kahelisel kanuul said tartlased Urmas Praakli—Kaimar Kunnus teise koha. Eestlastest tuli naiste ühelisel süstal 8. kohale pärnulanna Agnes Purlau.

☆

Tartus peetud kümnevõistlustel sai 17-aastane Abja koolipoiss Valter Külvet tagajärjeks 8043 punkti. Tema tulemused: 100 m — 11,1, kaugushüpe — 7.36, kuulitõuge — 14,12, kõrgushüpe — 2.05, 400 m — 48,6, 110 m tõkkeid — 15,2, kettaheide — 45.86, teivashüpe — 4.40, odavise — 61.83, 1500 m — 4.36, 5. Selliseš vanuses pole Eestis enne nii head tagajärge saavutatud. Kuid selle tulemusega tõusis ta Eesti kõigi aegade edetabelis kolmandale kohale, ees on vaid Tõnu Kaukis 8141 punktiga ja Margus Kasearu 8130 punktiga. Temale järgnevad sellised tuntud sportlased nagu Rein Aun — 8026, Toomas Suurväli — 8018, Toomas Berendsen — 8016.

☆

Haapsalus toimunud kergejõustikuvõistlustel heitis Elju Kubi uue Eesti naiste kettaheiterekordi tulemusega 63.00. Samal võistlusel Enn Rohula tõukas kuuli 17.77.

☆

N. Liidu ja Ida-Saksamaa vahelisel kergejõustiku maavõistlusel võitis 10.000 m jooksu eestlane Toomas Turb. Avakilomeetril vedasid Turb ja V. Sapon vaheldumisi, kuid järjekindlalt kasvas Turbi edumaa kaaslaste ees ja 7. kilomeetriks oli pikenenud kümnele meetrile, mis aga veelgi suurenes. Võiduaeg oli 28.34,5.

RISTSÕNA Nr. 1073

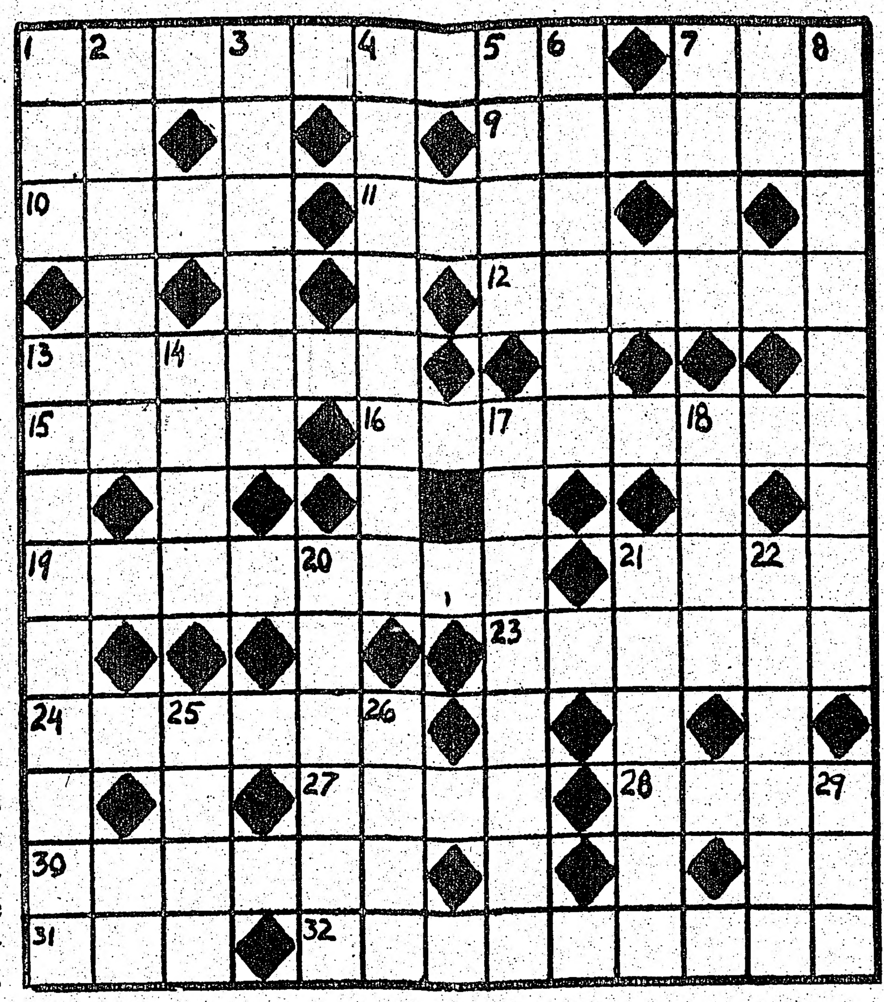

Põikread: 1. Ese lenduri varustuses, 7. Mehenime lühend, 9. Abistama, 10. Igaühes, 11. Viletsus, raskus, 12. Vorm sõnast algama, 13. Odraleib, 15. Väike loom, 16. Sõjaväelane, 19. Liialeminek, 21. Looma kehaosa, 23. Lind, 24. Idamaine päikesejumal, 27. Teatud arvude rida, 28. Ajaline mõiste, 30. Joogiks kõlbulik, 31. Kütis, 32. Kala püüdma.

Püstread: 1. Avar, 2. Lennukikuur, 3. Rootsi kuningate nimi, 4. Teatud ülesandega sõdurite grupp, 5. Kitsas tee, 6. Mitte kunagi, 7. Karjus, 8. Liik apelsine, 13. Õppeasutus, 14. Terviseparandus, 17. Vähema väärtusega münt, 18. Eesti helilooja, 20. Kustumine, allaminek, 21. Sõjakooli õpilane, 22. Eesti lauljatar Kanadas, 24. Puhkpill, 26. Programm, 29. Õhtuvalgus.

RISTSÕNA Nr. 1072
LAHENDUS

Päikread: 1. Tagala, 5. Põdder, 9. Koidula, 10. Penn, 11. Sits, 13. Laen, 15. Eton, 17. Ara, 18. Tsaar, 21. Ada, 22. Silva, 23. Uinak, 24. Spaak, 25. Botik, 27. Ilves, 30. Uni, 31. Alias, 34. Aet, 35. Rabe, 37. Kase, 38. Alad, 40. Amet, 42. Muistis, 43. Salong, 44. Isaisa.

Püstread: 1. Tuglas, 2. Aken, 3. Lon, 4. Ainus, 5. Pusta, 6. Õli, 7. Date, 8. Rännak, 10. Peal, 12. Stan, 14. Arizona, 16. Odamees, 18. Taska, 19. Alati, 20. Rukis, 25. Burnus, 26. Tiba, 28. Vaat, 29. Stella, 32. Lüdig, 33. Avati, 36. Elmo, 37. Kesa, 39. Aun, 41. Mis.

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

B. RISTIMÄGI, tel. 759-6424

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
Arvo Mägi — EESTI RAHVA AJARAAMAT	26.—	$1.—
Fred Limberg — ISAMAA EEST	18.—	70
EDUARD RÜGA graafik ja maalija	10.—	50
A. Käbin — VAIM JA MULD	5.—	70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
L. Kaagjärv — AASTAPÜHAD piibliteoloogilisi vaatlusi	7.50	$1.—
Heino Jõe — LUGU KÄBIST, LUGU KÄNNUST	2.—	35
Evald Mänd — AASTATE PÄRAND (kolmas valimik vaimulikke vaatlusi)	8.—	50
ESTONIAN SCOUTING	3.—	35
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
TERR KUNGLA JUUBELIALBUM (T.E. Rahvatantsijate Rühm)	15.—	$1.—
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	50
Hanno Kompus — KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	85
Anna Ahmatova — Marie Under — REEKVIEM	3.50	25
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	50
ESTONIAN OFFICIAL GUIDE	5.—	40
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	30
Eduard Krants — LUMELIITLASED (luuletuskogu)	3.—	30
Ilona Laaman — MIS NEED SIPELGAD (luuletuskogu)	3.—	30
August Kubja — KADUNUD KODUD — mälestused	4.—	30
August Kubja — MÄLESTUSI KODUSAARELT	2.—	20
Leho Lumiste — ALAMUSE ANDRES (biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust)	6.65	40
Ants Vomm — RISTSÕNAD I	2.50	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD II	2.25	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD III	2.25	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD IV	2.25	30
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	40
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	8.—	50
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	4.—	30
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	6.—	40
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	40
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	30
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	30
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	30
Andres Küng — MIS TOIMUB SOOMES?	14.—	50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	50
VARRAKU JUTULEHT — KUS ON NEEME VANAVAARA?	5.—	50

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkoolieallistele lastele värvitrükis)	4.—	40
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkoolieallistele lastele värvitrükis)	5.—	40
EESTI KEELE HARJUTUSTIK I	3.—	50

3.

Natuke aega vestelnud, lahkusid mehed ja soovisid teineteisele kõike head. Kui Juvonen jõudis koju, rääkis naine talle hirmunult, et temalt oli juba mitu korda käidud küsimas, kus su mees õigesti liigub ja mida ta nüüd teeb, kuna ta on vallandatud sõjaväest, et teda koduntki kätte ei saa. Juvonen tõdes, et temagi on nüüd valvealune, aga see teda ei hirmutanud. Talle oli just selleks otstarbeks antud tõend, millest ilmnes, et ta tegutses puumaterjalide firma ostjana. Sellega kuulus reisimine tema töö juurde.

Minekupäev võis tulla mis hetkel tahes ja sellepärast Juvonen alustas kõva treeningut. Ta teadis, et mees peab olema füüsiliselt heas vormis. Võidujooks piiri taga treenitud piirivalvuritega võis osutuda pikaks ja väsitavaks. Vastupidavuse lõppemine tähendaks kindlat surma.

Kohe augustikuu kespaiga järel saigi Juvonen telefonikõne Helsingist. Tuttav sõjakaaslane, kes pidas sidemehe ülesannet oli teises otsas.

— Härra see ja see soovib suvemaja ehitajat Iisalme lähedal oleva järve rannale. Sul tuleks kohe sinna tööle minna. Kui sinul enesel ei ole kaaslast, siis see asi korraldatakse kohapeal. Põhilised kaevamistööd on juba tehtud ja puumaterjaligi on juba osalt kohal. Võta ühendus Savon Puu Oy juhatajaga ja tee kokkulepe kõigi vajatava puumaterjali kohta ja korralda nende saatmine kohale. Juvonen kuulas hoolikalt. Veel lepiti kokku ajas millal tuli olla kohal. Asi oli siis korraldamisel. Kui Juvonen pani telefonitoru hargile, ta tõdes et liisk oli langenud.

Enne minekut sai Juvonen veel postkaardi, mis puudutas sama tükitööd, aga nüüd soovitati minna alul Kuopiosse, samasse kohta, kus alatava tükitöö üle oli nõu juba peetud.

Kuopiosse jõudes sõitis Juvonen otse Lapinlahele, kus sidemees elas. Nüüd sai ta teada, et retk suunatakse Sortavalasse. Ülesanne oli jälgida kohalikku elu ja muidugi katsuda võimaluste kohaselt jälgida laevaliiklust Laadogal. Kõik sõjalised objektid matka kestel, samuti kui kohale jõudnult, tuleks järele uurida ja need kohad märkida kaardile. Aga kui iganes juhtuks, et meestel tekiks kokkupõrge naabritega ja neid märgatakse, tuleb kiiresti tagasi tulla.

Ülesanne oli nüüd täiesti selge, aga veel kulusid mõned päevad, sest ilm ei olnud sobiv piiri ületamiseks. Siin sai Juvonen tutvuda ka teise „ehitusmehe" Kallega, kellest sai tema matkakaaslane.

Nüüd algasid lõplikud ettevalmistused matka jaoks. Kotid olid pungil kraami, toidu, tagavarariietust, vihmarõivastust ja veel suured tangid võimalike okastraattõkete läbimiseks. Vanaaegne lõõtskaamera ja suur hunnik filmirulle ja muidugi paar pussi mehe kohta. Õngitsemisvahendid tuli ka kaasa võtta ja vajalikul hulgal nööri, kui tuleb vajadus parve ehitamiseks millega veekogu ületada. Ravimeidki ei unustatud, valu ja palavikuravimeid ning sidumisvahendeid ja haavaplaastrit õnnetusjuhtumite jaoks. Relvadeks olid vaid FN-püstolid, kavas ei olnud võidelda, ainult vaadata ja kuulata. Relvad olid vaid enesekaitseks hädaolukorras.

Kui reisiettevalmistused olid lõplikult tehtud ja kotid auto pakiruumis, oli Juvosel aega lähemalt oma kaaslase vaatamiseks. Ta kaalutles oma mõttes, kuidas mees suudaks vastu panna matkaraskustele. Kalle oli vaikne ja vähese jutuga, temalt tuli kaua vastust oodata. Elava karjalasena ja naljamehena Juvonen vaatles meest vähe võõrastavalt. Siis ta sai kuulda, et Kalle oli sõja ajal teeninud kahurväes. Spordiharrastusi mehel suurt ei olnud. Kalle oli isegi väiksekoguline ja kurtis juba minema hakkamisel koti raskuse üle.

— See tundub liiga raskena. Kuidas sellega seljas jaksab jooksta kui kiire hakkab?

— Nii lühikesel matkal selline raskus ei tundugi palju, väitis Juvonen. — Kui pääseme idapiirile, siis sealt ei ole kuigi palju minna Sortavalasse. Seal meil on aega põhjalikult linna vaatlemiseks ega pole vaja kiirustada. Piirilt on minna vaid neljakümne kilomeetri ümber, seda distantsi matkates koti raskust palju ei märka. Nii lühikesel matkal õigesti kotte ei vajatagi. Sõja ajal oli teisiti, iseäranis talvel, kui koti raskus oli kolmkümmend kilo ja hanged tõusid üle pea. Praegune on mänguasi sellega võrreldes.

Kalle ei rääkinud midagi. Juvonen arvas, et mees on vaikija, juttu ei tule muidu kui välja kiskudes, aga oli ju sõjaski vaikivaid mehi olnud, kes siiski võitlesid kui põrgulised vajalikul momendil. Võib-olla see on samasugune. Kes teab, milliseks loomaks ta võib muutuda, kui hätta jääb.

Kõik oli minekuks valmis. Mehed astusid autosse, aga sõit ei suundunud veelgi otse piirile, vaid esimene etapp oli Imatra. Sealt jatkus reis Vuoksenniskale ja Tainionkoskele, kus Juvonen veel kohtas oma nõbu ja teisi sugulasi. Õhtu hakkas juba hämarduma kui sõit läks edasi Punkaharjule, kus oli jälle peatuspaik. Mehed sõid veel härradena hotellis ja uurisid hoolega oma ümber, kas neid mitte ei jälgita. See oligi vajalik, sest saatja rääkis, et tema autot on ennegi jälitatud.

Mehed sõid kiirustamata ja hea isuga. Sellist rikkalikku söögilauda neil lähemal ajal vaevalt võis olla, kuigi reisi sihtpunkt oli Sortavala linn, kus muidugi võis leiduda häid söögikohti.

Aeg kulus ja siis tuli lahkuda. Mehed ei märganud midagi kahtlusalust ja sõit läks nüüd Kite kirikuküla suunas. Kitest lõunas pöördus auto itta ja piiri poole, kus oli mõeldud teekonda alustada. Kohale jõudes võtsid nad oma kotid ja varustuse ning aega kulutamata alustas saatja tagasisõitu. Kalendris oli kuupäevaks 28. august 1951.

Saatja oli siiski teinud eksituse. Pimeduses oli ta lasknud sõitjad autost välja liiga varakult. Piir pidi olema üsna lähedal, aga tõeliselt oli sinna minna veel peaaegu 8 km. Auto oli siiski juba lahkunud ja meestel ei jäänud muud üle kui suunduda itta. Alul käisid nad metsa varjus ja peitsid osa varustust tagasituleku jaoks. Siiasamasse nad jätsid seljas oleva riietuse. Juvonen riietus nüüd päris ehtsaisse venelase riietusse, pükstesse ja särgitaolisse pluusi. Pluusil ei olnud enam punaarmee auastmeid, aga mälestusena eelmiselt omanikult oli rinnas paar kuulijälge ja seljapoolel vastavad augud veelgi suuremad. Pruunid plekid kaunistasid kuuliaukude ümbrust. Ilmselt oli varustus saadud sõjasaagiks. Müts oli samuti ülikonnaga sobiv, venelaste kõrvalapidega müts, kus tööstuse märgist oli näha, et see oli valmistatud Leningradis. Kallele ei piisanud neid ehtsaid riietusesemeid, aga oma parimat tehes katsus temagi muuta soome riietust piiritagusemaks. Neil oli nüüd vajadus sulatada end eesolevasse maastikku, muidu võiks edasiminekule tulla äkiline lõpp.

Mehed tõstsid kotid selga ja hakkasid edasi liikuma. Juvonen märkas siiski üsna ruttu, et kaart ei olnud eriti täpne. Põhja pool välkus järv puude vahelt. Mehed suunasid oma sammud järve randa ja nüüd selgus lõplikult, et minna oli veel 8 km piirini. Sel ööl piiri ületamine ei võinud enam õnnestuda, sest kell oli juba 21.30. 8 km pikkune rännak pimedas metsas võtaks nii palju aega, et piiri ületamisest enam juttugi ei saanud olla. Kuigi piiri võiks veel ületada hämaras ja pimeduse varjus, pidanuksid nad käima halvemad kohad just koidu alguses ja see võiks tähendada otsest enesemõrva. Naabripiirivalvurid pidasid hoolega valvet selle üle, et iga teekond nende alale katkeks kohe alguses.

Juvonen arutles olukorda ja otsustas siis, et nad magaksid öö järve läheduses ja jätkaksid hommikul oma teekonda piirile. Valgel ajal võiks uurida olukorda ja toimida selle kohaselt. Sobiv ööbimispaik leitigi, kus võiks kõigele lisaks teha väikese lõkke. Nad keetsid rahulikult oma õhtuse teevee ja ronisid põõsastesse und ootama. Öö oli soe ja maastik kuiv, mistõttu magamispaik oli hea.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1062, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
BETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

ANDRES OLVET, LL.B.
Advokaat-notar
Bigelow, Hendy, Shirer & Uukkivi
789 Don Mills Rd.
Tel. 429-3110
kodus 699-2395

TOOMAS ÕUNAPUU
B.A., B.P.E., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
55 Queen St. East, Ste. 1403
Toronto, Ont. M5C 1R6
Tel. 364-6761

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lensside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd

ARTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

Kommunistid . . .

(Algus lk. 2)

segamiseks. Seda ei tohi aga lubada ja seepärast oleme üles seadnud põhimõtte, et iga riik korraldab ise ennast ja meie ei tee oma vahekordi olenevateks sellest, missugune on teatava rahva sisemine kord. Sel teel

oleme saavutanud suure Saksa riigiga vastastikuse arusaamise, ma ütleksin, isegi hea vahekorra.

Ja see on meie välispoliitikas suur saavutus. Ütleksin veel rohkem — viimaste aastate jooksul, sellest ajast saadik, mil Saksamaal on maksev natsionaal-sotsialistlik kord, on meie vahekorrad muutunud paremaks, vaatamata sellele, et meie seda korda oma juures ei saa tunnustada.

Praegu on kaks suurt riiki domineerivad Kesk- ja Ida-Euroopas. Need on Saksamaa ja Venemaa, kes on teatud mõttes rivaliteedi olukorras — nad on üksteise vastu. Seepärast tekib raskusi, kelle poole rohkem hoida, kelle poole vähem. Arusaadav, et suurriigid avaldavad teatud mõttes survet oma suuruse ja jõuga ka kõrvalolevatele väikestele riikidele. Aga ka siin meie oma välispoliitilises arusaamises oleme olnud ettevaatlikud.

Meie ei saa võtta osa nõndanimetatud ideoloogilistest paktidest, mis on suunatud teatava rahva ideoloogia, poliitilise ideoloogia vastu, sest meie teame väga hästi, et kui meie läheksime Saksamaaga koos Vene vastu, siis oleks see suurele Vene riigile täiesti vastuvõtmatu ja meie oleksime kohe vaenulikus seisu- ja vahekorras Venemaaga. Just samuti oleks ümberpöördult, kui Venega koos läheksime Saksamaa vastu. Ja siin ongi see järeldus, midà oleme teinud oma välispoliitikas, et tahame olla heas vahekorras mõlemaga.

Aga meie ei taha ka siduda endid ei mingisuguse antikommunistliku paktiga, ega ka antifashistliku ja antinatsionaalsotsialistliku paktiga, nagu seda omal ajal teatavas mõttes meile taheti peale suruda nõndanimetatud idapakti nime all. (Kiiduavaldused.)

(Teataja)

ILMUS

Oskar Lutsu KEVADE I

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja kooliõhtutel Eesti Majas raamatute müügilaual.

HIND $6.00 — postiteel $6.50

Hanno Kompus'e
„KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE . . ."
Hind $11.—, saatekulu 85 c.
Müügil „Vaba Eestlase" talituses

Tavaliste inimeste elu

Raimond Kolk, Uskmatu Toomas. Jutustused. Eesti Kirjanike Kooperatiiv, 1981. 211 lk.

Raimond Kolk on oma lühijutud kokku kogunud jutustuste koguks „Uskmatu Toomas", andes sellele nimetuse raamatu ulatuslikumast jutustusest. See on kirjaniku teine lühiproosa raamat ja sisaldab pikema aja jooksul kirjutatud jutustusi, neist „Kased tee ääres" ilmus juba 1949 ajakirjas „Sõna" (nr. 6).

Jutustustes käsitleb autor tänapäeva inimese eluprobleeme selle rõõmude ja muredega. Kolk läheneb neile talle omase leebe huumoriga, silmis naeratuse välge ja suunurgas muie, suutes just sellisena näha inimestes nende elutõsidust, tuues esile erilise teravusega neid iseloomustavaid omadusi.

Niminovellis „Uskmatu Toomas" on lugu tagasihoidlikest oludest pärit, üksinda ja tühjade kätega sõja keerises Rootsi jõudnud noormehest, tema mitmest abielust ja edasipüüdlikkusest tööalal kuni kõik murdus ja direktor Toomas pidi Stokholmis viinahaigena ravi saama, leides resigneerununa veel ühe naise, kes oli keha ja kogu poolest nagu esimene, kultuuriliste ja vaimsete huvidega nagu teine, pidas vanadest mööblitest lugu nagu kolmas ja oli hea nagu neljas võinuks olla ning kurja eest kaitsja nagu kunagine nooruse armastus. Just sellisest kokkuvõttest ilmneb kirjaniku süzeekujunduse ilmekus ja ta peategelase Toomase iseloom.

Samase veidi kõverpeegliliku pilguga on nähtud teisedki jutustuste tegelased. Pagulaslaagri piiratuses äkki laulja karjääri alustanud Virve Nell („Elu nagu novell"), vananeva naise Laine Mägeri illusioonide purunemine („Võta kogu inimene"), Yvonne Larssoni lugu („Yvonne"), oma mehe hukatuse põhjustanud Milla („Milla"), Vidrik Lepmetsa romantiline maa-aluse rongi overtüür („Naeratus"), hooaja lõpetanud kasiinomotiiv („Tuba 28"), purjus tänavapillimehe Lasse saatus („Foonia"), kirjaniku lese rollist („Kirjaniku lesk"), pealekaebaja Aadu Kulbitsa lugu („Kaebaja"), lugu trammipiletist („Trammipilet"), Rihardi saatuslik pulmasõit („Pulmasõit jalgrattal") ja tagasi kodumaale viiv jutustus ilutundelisest maakooliõpetajast Robert Saibasest ja tema võitlusest tee ääres olevate kaskede eest.

Peagu kõigile neile jutustustele on omane elule alla jäämine, resigneeritus, mis võiks olla hoopis traagiline, kui sellele lähenedakse tõsiselt.

Kolk leiab siiski aspekti, kus kogu situatsioon pehmeneb ja leiab, et elu on selline moodus, mis allajäämiseski võib siiski elatav olla, nagu Toomaski leidis, et igas uues naises on midagi eelmisest, et elu on muljete kogum neist kõigist, kui kord aega on oma elule mõtelda. Ka illusioonidegi puhul on jäänud mingi tagamaa, aluspind kuhu nende purunemisel uuesti langeda.

Kolk teeb seda lühilauselises ladusas jutustaja stiilis, vormides need igapäevased elusaatused huviga kaasaelatavaiks ja lugejale nauditavaiks kirjanduspaladeks, kus tuleb inimese olemuse mitmepalgelisus markantselt esile, nähtud ja vormitud R. Kolkile omases loojakujunduses.

Selles vaatleb autor siiralt ja sügava sisseelamisega inimesi, tundes nende elukutsumusi, püüdlusi ja paratamatuid pettumusi mingi allpool tekstiliini asuva kaastundevibratsiooniga.

Kaanekujundus on Olev Mikiverilt.

Hannes Oja

Hiina armees jälle auastmed

Mao Tse-tungi pärandi likvideerimine sõjaväes

PEKING — Hiina Rahva Vabastusarmee on oma 4,5 miljoni sõduriga maailma suurim. Omaaegne juht Mao Tse-tung ja põlu alla langenud kaitseminister marssal Lin Piao kaotasid ametlikult sõjaväelised auastmed 1965, enne kultuurirevolutsiooni algust sõjaväkke võrdsuse toomiseks. Nüüd on tehtud jälle täispööre ja mimnakse tagasi igandite juurde.

Praegune sõjajõudude juhataja Yang Dezhi, kes oli enne 1965. aastat kindrali auastmes, ütles möödunud nädalal, et auastmete uuesti kasutusele võtmine on osa Hiina sõjaväe moderniseerimise programmist, millega tahetakse sõjajõude teha efektiivsemaks ja professionaalsemaks.

Kui auastmed kaotati ja ohvitseride eraldamistunnused eemaldati, muutusid ohvitserid „kaadriks" või vahetevahel „komandörideks" ja sõdurite koosseis „võitlejaiks".

Eraldamaks ohvitsere sõdureist oli ohvitseride kuuel kaks taskut rohkem.

Vähehaaval kujunes siiski mingisugune auastmete asendussüsteem, kus ohvitsere nimetati nende töökohtade järele nagu kompanii komandör, diviisi abikomandör jt. Asja on Hiina uudistes kirjeldatud ohvitsere kui „divisjoni komandöre", isegi kui ta on kaadriohvitser.

Yang, praegune sõjajõudude juhataja, sai oma kolmetähe kindral-koloneli auastme 1950-ndais aastais, kui Hiina armee võttis omale eeskujuks N. Liidu punaarmee. Yang ei ole siiski seletanud auastmete ümberhindamise põhjusi, kuid on vaid väitnud, et see on armee tugevdamiseks ja moderniseerimiseks.

Yang tegi selle uuendusteate major Peter Hwangi vastuvõtul, kes põgenes lennukiga Taivani lennuväest F—5 võitluslennukiga. Temale anti Hiinas divisjoni abikomandöri auaste, vaatamata, et ta on alles 29 aastat vana.

Arvatakse, et sel sammul on ka suurem poliitiline tähendus seoses sõjaväe osaga Hiinas. Uut sammu on kirjeldatud kui katset viia sõjaväge välja poliitikast.

Järgmisel aastal on ettenäha suurem vanade ohvitseride erruminek, kellest osa on veel aktiivses tegevuses 70- ja 80-ndais aastais, mis teeb nooremaile ohvitseridele ruumi ülendamiseks ja kõrgemaile kohtadele tõusmiseks. Kuid nende ohvitseride poliitiline mõtlemine peab olema praeguse kommunistliku parteijuhi Deng Xiaopingu liinil.

VABA EESTLANE

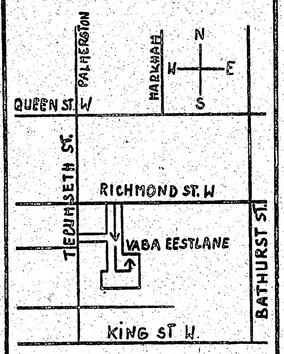

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$4.—
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70. Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

New Yorgi kiri I

Möödunud talvine ja kevadine eestlaste tegevus New Yorgis oli mitmeti meeldejääv ja huvipakkuv. Üritusi toimus küllaga — kahjuks sageli pisut kasinavõitu publikule. Pole parata! Noorem põlvkond eelistab õhtusi üritusi; vanem — päevaseid.

Pärast päevavalget ei vea New Yorgis paljusid kodunt välja isegi kümme härga.

Ja eks siin juhtu ka ühte-teist, ent arvestades linna tohutuid mõõtmeid, pole nende juhtumite protsent jumal-teab-kui-suur. Tuleb ainult igal sammul meeles pidada, et „ettevaatus on tarkuse ema".

Kõneldes kõigest tähelepanuväärivast möödunud hooajal, kangastuvad esmajoones Neeme Järvi kultuuri-alased vägiteod (ilma jutumärkideta!). Ta lõi hooaja avatakti Bostoni Sümfooniaorkestri juhatamisega. Tutvustas ühtlasi „amidele" meie suurt sümfoonikut Tubinat, pühitsedes avalikult viimase 75. juubelisünnipäeva. Vaevalt leidub praegu Bostonis muusikainimest, kes ei teaks, kus ja mis on Eesti ning kellega on tegemist Järvi ja Tubina isikus. Seejärel võttis Järvi kätte, tegi tiiru Rootsis, Soomes ja Hollandis — ikka taktikepp käes.

Siis tegi tutvust kahe piibelliku figuuriga, keda tal varem ei olnud au üldse tunda, nimedega Simson ja Delila.

Nende seltsis käis ta läbi tosin Ameerika suurlinnu ja noppis peaaegu kõikjalt kiidusõnu. Samal ajal sai Metropolitan ise kõvasti nahutada. Viis siis veel samad „figuurid" New Yorgi parkidesse, nautides seda omalaadset elamust, mida pakub sajaviiekümnetuhandesse ulatuv publiku-hulk. (Central Park!). Pole „hoo ega hoobi vahet" — nagu ütleb rahvasuu! — enne 1985. aastat. Eeloleval sügisel igatahes saab tema kõrgeväärtuslikku tööd nautida ka Kanada eestlaskond. Järvi tõttu võimaldus N.Y. eestlastel kohtuda ka Tubinatega. Heliloojale korraldati eesti organisatsioonide eestvõttel (Naisklubi, Kultuurfond ja Meeskoor) hubane vastuvõtt vanade tavade järgi, kus juuakse kohvi, süüakse „prääniku id" ja peetakse kõnesid. Üritus oli kõigiti tujukülluane. Kui Rootsi riik meie heliloojat peab suurte auhindade väärseks, siis vähemalt teeme meiegi oma parima tema tööd võimaluste piirides tunnustades. Meeskoor tegi oma auliikme heaks rohkematki: pakkus talle pärast kohvi veel mehise eesti õhtusöögi, tutvustades Eesti Maja soome-soost perenaise Tuula kokakunsti. (Eesti-Soome segaköök!).

Rootsist käis siin teisigi külalisi. **Kevadel sooritas Ühendriikides ja Kanadas ringreisi kultuuri- ja kirjandustegelane Liidia Tuulse, külastades sõpru ja pidades ettekandeid.**

Ta elavad kõned käsitlesid peamiselt kokkupuuteid Marie Underiga, keda ta oli haiglas pidevalt külastanud. New Yorgis esines ta südamlike sõnadega Seenioride Keskuse Emadepäeva aktusel.

Kuningamaalt saabus ka meie uus konsul Evald Uustalu isikus korvamaks seda suurt kaotust, mille põhjustas populaarse konsuli Aksel Linkhorsti ootamatu surm. Konsul Uustalu paiskus kohe intensiivsesse tegevusse. Tema tutvustamiseks korraldas konsulaat vastuvõtu hõrgutiste ja kokteilidega, mis kõigiti õnnestus. Saadi uue konsuli kätt suruda ja temaga heal juhul mõne sõnagi vahetada.

Rootsist saabus oma sugulasi ja sõpru külastama ka Signe Pinna, veetes end, kolleegidega paar sisukat tundi Eesti Majas.

Kõiki isikulisi uudiseid oma-inimestest on muidugi võimatu kirja panna. Vääriks vahest siiski mainimist, et helikunstnik Maaja Duesberg-Roos läheb kolmeks kuuks külalisõppejõuks Londoni. Seal on ta tööalaks koori. juhatamine ja üldmuusika õpetamine. Paastukuul sai ta hakkama veel ühe mainimisväärse seigaga. Tema Itaaliás auhinnatud ameerika koor pidas Kaljo Raidi 60 aasta juubelit, esitades Raidi Vana Testamendi tekstile rajatud uue helitöö „Deborah's War Song" (naiskoorile, klaverile, timpanile ja trummile).

Pool-eestlastest annab veel kõneainet Hollywoodi iludus Ornella Muti, kelle puhkev karjäär väärib jälgimist.

Tema pärast pidid filmikompaniid tõsiseid lahinguid lööma. Loodame, et lahingud lõpevad ohvriteta! Samuti oleks kena, kui ta oma eesti ema maha ei salgaks, nagu seda tegi Miliza Korjus oma eesti isaga. Miliza läks teatavasti ka manalasse poolakana. Tõtt öelda — poolakas olla pole sugugi häbiasi. Eriti mitte praegu.

Käesoleva artikli raamesse ei mahu kahjuks kõik need vaprad mehed ja naised, kes eesti kultuurielu New Yorgis äsja-lõppenud hooajal ülal on hoidnud. Nende teenete käsitlus järgneb peatselt.

K.T

Eesti muusikud Stokholmi ööklubis

Stokholmi soome ööklubis esinevad praegu eestlased, kes harilikult elavad Turus. Ariel Melnik mängib klaverit ja Oleg Melnik laulab. Mõlemad on saanud oma muusikalise väljaõppe Tallinna konservatooriumis.

Stokholmi Eesti Gümnaasiumis oli tänavu kaks lõpetajat, neist on Signe Raudsepp hiljuti Eestist tulnud ja lõpetas kooli rekordiliselt kiiresti. Pildil S. Raudsepp oma üliõpilasmütsiga.

LUGEGE

Johan Pitka

RAJUSÕLMED

Koheselt pärast Eesti Vabadussõda kirjutatud mälestusraamat „värskete" elamustega Eesti vabaduse eest võitlemisest aastail 1914—1919. Raamat ilmus 1972. a. admiral J. Pitka 100. sünniaastaks.

237 lk. — Hind $8.80 pluss 50 centi saatekulu

KINKIGE

oma võõrrahvusest sõpradele Eesti võitluse tutvustamiseks ingliskeelne

Evald Uustalu

FOR FREEDOM ONLY

Hind $7.00 pluss 50 c saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 27. augustil 1981 — Thursday, August 27, 1981

KIREV MAAILM

Täna on juttu

Abiellumine valmistab hiina noortele probleeme

Puuduvad võimalused tutvuste sobitamiseks kuramaazhiks

Abielu on Hiinas täiesti normaalne eluviis. Vallalisteks jäävad üldiselt vaid tervislikel põhjusil abieluks sobimatud. Traditsiooniliselt on abiellumine äriline tehing, kus pruut müüdi peigmehe perekonnale kosjasobitaja kaasabil.

Uus abieluseadus tõi kaasa vaba abielu, aga puuduseks jäi kuidas noored saaksid teineteisega tutvuda. Kosjasobitajat vajatakse ühel või teisel viisil: kõrvalisis maakohtades pole abieluealiste jagunemine tasakaalustatud ja noorsool puuduvad laiemalt kohtumisvõimalused. Hiina noorsoo-ajalehe veergudel käima pandud tokio-taoline abielude vahenduskontor teenis lugejatepoolse heakskiidu. Ajalehe toimetus pidi vastu võtma tuhandeid kirju, kus hinnati sellist teenindust teretulnuks Hiinas.

Hiina noorpaar on tavaliselt leidnud teineteise töö juures, tutvunud, armunud ja sõlminud abielu 26—28-aastastena milline aeg on soosituim. Või on neid abielumõttega teineteisele esitlenud mõni sugulane või tuttav, arvates neid omast meelest kokkusobivaks paariks. Isamees räägib osalistele asjast ja korraldab esimese kohtumise.

Selle järel suhtlevad noored seltskondlikult ja tutvuvad lähemalt või jätavad kogu asja pooleli kui teine neist ei vasta ootustele.

Materiaalsed põhjused on uue abielu juures siiski eelistatumad tundeabielust. Tüdruku vanemad või pruudid ise võivad esitada peigmehele majanduslikke nõudeid ehkki seda tänapäeval peetakse ühiskondlikult hukkamõistetavaks. Paljud on ise keeldunud kingitusi vastu võtmast, aga vanemad ja sugulased, peamiselt maapiirkondades, peavad seda uut arusaamist häbiväärseks. Ilma tasuta antud pruut on kindlasti kuidagi kõlbmatu, keda muidu mehele ei õnnestunud panna.

Kui vanemad ei loobu nõudest peigmehe perekonna vastu ja ähvardavad noorte abielu sõlmimist takistada, võidakse neid viia kohtu ette ja karistada vaba abieluõiguse puutuva seaduse rikkumise eest. Sellised juhtumid pole harvad.

Hästi teeniva poissmehe uksele tuleb pidevalt kosjasobitajaid eeldusega, et tal ei ole vaja hoolitseda vana ema ega karja õdede eest.

Noormehele antakse lisapunkte, kui tal on võimalik saada omaette korter koheselt peale abiellumist. Kõige kõrgemalt hinnatakse neid, kell on väikseimgi võimalus pääseda välismaale õpinguid jatkama. Ilma varanduseta poissmehel on raskusi abielu sõlmimiseks.

Hiina tööstused on sageli paljude tuhandete töötajate suurühiskonnad, mis hoolitsevad oma tööliste heaolu eest aastaringselt. Paljud töötajad elavad, töötavad ja veedavad vabaaja samade inimestega. Kui töökaaslased on töö iseloomu tõttu suuremas osas samasoolised, pole noortel võimalik kohata teisi vastassoost noori. Avalikke tantsukohti või klubisid pole seni rajanud ning selles olukorras pole võimalusi ka sobivaiks juhuslikult tekkivaiks tutvusiks.

Vanem töökaaslane on sageli abiks kutsutud vahendajaks ka siis, kui noored on teineteisele „silma heitnud" töö juures või vabaaja tegevuses. Seltsimise alustamist pidurdab noorte häbelikkus. Maakohtade noored reisivad vaid kord aastas puhkusele, kui kodu ei ole maal. Nii lühikese ajaga ei jõuta uusi sõprussidemeid sõlmida oma asukohast väljaspool.

Sotsiaalselt väärikaks peetud amet on tähtis asjaolu abieluturul. Teenijaametid on põhiliselt halvakspeetavad.

Nii on juuksureil, ettekandjail, müüjail, põetajail jt. raske leida abielukaaslast.

Sama lugu on musta ja rasket füüsilist tööd tegijatega. Kuigi noored ise oleksid selleks sammuks valmis ja on valmis käituma ajalehtede poolt eeskujuks toodud uue ajastu kohaselt, on noorte vanemad selle sammu puhul väga mures. Kui nende laps on sattunud lihtsale füüsilisele tööle, siis nad soovitavad lapsel kiiresti töökohta muuta, sest „ega sinust muidu keegi ei hooli."

Julgust ja eelarvamisteta olekut näidanud noored pääsevad ajalehtede veergudele. Hiina noorsooajaleht jutustas tõsielupilti metalltööstuse töölisnoorest, kes millestki hoolimata abiellus pesuasutuse jalgaderavitsejana töötava tüdrukuga.

Üks maapoiss oli linnas töötades saanud õppida ära auto juhtimise ja lootis selle tõttu saavat endale paremat naist, kui seda oli endine kodukülas olev pruut. Ta oli juba kirjutanud viimasele lahkumiskirja, aga muutis oma meelt lugedes ajalehes avaldatud intervjuud kihlatud paarist, kus peigmees sai raskeid vigastusi, aga pruut jäi talle siiski truuks ega soovinud kuuldagi lahkuminekust. Olukorda peeti näitena äratoomiseks kõlbulikuks harukordselt truu armastuse näitena.

Shanghai kergetööstuse kontori noorsooliidu osakond uuris esile tulnud raskusi abielude sõlmimiseks oma piirkonnas.

Abiellumisealisi leiti olevat umbes 100.000, pooled mehed, pooled naised, aga tööstusharude jagunemine oli üsna ebaühtlane.

Noorte tutvumisraskused mõjutasid töö edukust ja töökoha meeldimist, ja tööstuse juhatus pidi vastu võtma arvukaid sooviavaldusi töökoha vahetamiseks. Siis organiseeriti neljaliikmeline töögrupp, kes võttis laupäeva pärastlõunati vastu erilisel planketil teateid sõprade järele igatsevaist isikuist ja jagas need nende arvates sobivaile nimedele ja andis aadressi tutvumise jaoks.

Planketil oli märgitud vanus, haridus, amet, palk, vaba tööpäev, korteri- ja perekonnaolud nüüd ja võimaliku abiellumise järel, isiklikke soove jne. Planektid varustati fotoga ja need tuli grupi kätte anda isiklikult.

Kohe esimesel korral leidus paarsada soovijat ja edu järgnes kuust teise.

Selle edukuse eeskujul organiseeriti vastavaid büroosid ka teistesse kohtadesse ja nüüd neid on sadu. Paljud bürood on ka abielunõuandlad, kus noorpaarid saavad vajalikke teateid eluks ja abieluks.

Et noored saaksid üksteisega tutvuda on noorsooliit alustanud tööstuste vahelise vabaajaveetmise organiseerimisega, korraldades tantsuõhtuid, huvireise jm. Tööstuse juhtkond ja noorte vanemad on aktiivselt asja juures, kuna sellist nõuannet on soovitatud ajalehtedes.

Hiina noorsoo-ajaleht räägib väikse keskuse tööstusest, kus oli üks 30-aastane mees, kes ei olnud leidnud omale naisekandidaati. Ta oli tubli töömees ja lisaks jätkas edasiõppimist. Tööstuse juhatus arutles tema olukorda ja kui sobivat kandidaati lähemas ümbruskonnas ei leidunud, tegi tööstuse juhtkond otsuse ta mõneks ajaks saata lähemasse linna sama ala tööstusse.

Selle tööstuse juhtkonda informeeriti mehe sinna saatmise põhjuse üle ja juba poole aasta pärast oli mees õnnelikus abielus.

Kaua aega noorte poliitilise kasvatuse eest hoolitsenud noorkommunistide organisatsioon; on nüüd aktiivselt hakanud noorte abiellumise asju ajama. Üks väikse kõrvalküla tüdruk soovis ajalehe vahendusel avaldada tänu tema **„päästmise" eest.**

Kaheksa-lapselise perekonna vanuselt teine tüdruk rääkis, et tema 30-aastane vend ei leidnud abikaasat, kuna tal oli vaja paljude õdede ja haigete vanemate eest hoolitseda. Tüdruku vanemad tahtsid nüüd tüdruku mehele panna ühte eriti **vaesesse perekonda, millega tütar** saaks vahetuskaubaks vennale naise saamisel. Tüdruk keeldus hirmunult, kuigi tundis end süüdi, et ta vend kunagi ei saa abielluda.

Vanemad panid tüdruku koduaresti ja tegid selgeks, et muud vahetusvõimalust ei ole. Noorkommunistid said olukorrast teada ja tegid kõik, et vanemad oma otsust muudaksi. Lõpuks see ka õnnestus ja tüdruk teatas, et vennale on tulnud nüüd mitmeid pruudipakkumisi, kui ta oli lubanud perekonna eest hoolitsemiseks hankida lisatulusid.

Kaks väsinud virulast on jõudnud Killamängude Eesti läänepoolsemale punktile — Vilsandi tuletornini. Foto: Vaba Eestlane

Riin Rivanool

Kalapüük

Suvepäevade suurte rõõmude hulka kuulub see, et nädalakeskki külla tuleb seda „peenikest peret", kes oma elurõõmsa sädina ja tormamisega juba saabumishetkest peale kogu vahepeal norguvajunud elamisse uue sädeme sütitavad.

Rõõmutoojoiks olid sedapuhku Aadu, Tõnn ja Tipa, vanusega vastavalt üksteist, kümme ja seitse. Oli siis neid suvemõnulemisi, tegemisi ja ettevõtmisi küll niisuguseid ja naasuguseid, mitmed korduvad aastast aastasse, teised aga muutuvad või ununevad.

Sedapuhku avastasid külalised tööriistadekuuris unustussejäänud õngeridvad. Vaadati ja uuriti ja ühine otsus oli:

„Kõlbavad!"

Siis läksime kalale. Supluskoha juurest jalgupidi vette ja õngenöörid sisse. Ja kui sealt ei näkanud, siis sai koguni paadiga veepeale mindid. Mitte mootoriga, vaid selle päris õige kondiaurupaadiga, mis nõuab jõudu ja energiat, mida igal meremehel jõe peal olema peab.

Muidugi, üks mõla oli katki ja selle asemele pandud üks ajutine, mis nii keskelt-läbi jalavõrra õigest aerust lühem on, paat vett ka ei pea, nii et üks inimene pidanuks olema selle peal, et kühveldab vana kastruliga paadist vett välja. Nüüd alles selgus, et vanaemast oli abi ja seda rohkemgi veel kui omajagu. Kuigi tal ussi õnge otsa panemist süda ei kannata ja ta toetus seisneb vaid selles, et vajaduse korral võib ta ussile õnnemärgiks peale sülitada, aga vaheldumisi pooliku aerugi sõudmisel ja vee väljaloopimisel oli vanaemast tõesti suur abi. No vähemalt ta enese arvates.

Nõndasi siis vanaema vaheldumisi sõudis ja loopis nii, et higipull otsa ees ja poisid viskasid õnge ja meelitasid saaki. Tõepoolest, kala näkkas, igaüks sai midagi, Aadu aga tõmbas rekordiliselt välja koguni 12½ tolli pikkuse purika, mis hiljem muidugi sai jäädvustamise mõttes mitmes poosis fotolõõtsale võetud.

Te ju teate, kuidas seda teha tuleb. Kala pikkustpidi kaamera ette rippuma, mõõdulint kaugele tagaplaanile ja poisid ka mõistlikult kössitõmbunuina ja pisikesina tagapõhjaks — sedasi saab kalale suhteliselt suurust missugust kohe.

No jah, selle kalapüüdmisega läks siis sedasi, et suurest saagirohkuse innust ja õhinast tingituna läksid Aadu ja Tõnni õngenöörid segamini. Neid nad siis omaette keerasid ja pöörasid, Tipa läks ka veel appi, vanaema aga loopis aina paadist vett välja ja sõudis kodu poole, nii et omapoolset nõu ega abi pakkuda ei saanud.

Nii siis juhtus, et kui lõpuks koduranda välja jõudsime, olid õngenöörid otsast otsani ja nii armetult sassis, et isegi vanaema omas kannatlikkuses asjast asja ei saanud ja lohutama pidi:

„Küll toas harutan . . ." No ei ole ma eluski midagi nii pööraselt sassiläinut näinudki. Sai siis seda lahtiharutamise ja sirgeks-sõlmimise tööd tehtud üheskoos tunnike, kaks ja veel enamgi, kuni uni kõigi kalameeste silmadesse magusat uneliiva saputanud oli. Õngenööre lahti ei saanudki.

Milline draama küll sellele kõigele järgnes!

Teine hommik kuulutas pühapäeva. Maarahval kõik poed kõvasti kinni, uusi õngenööre kätte ei saa ei kuskilt ega mingisugusegi raha eest. Ja lahtiharutamise mõte oli ühiselt ja kõigi poolt kui üks täiesti võimatu ette võte kõrvale heidetud.

Ja siis, just siis selgus, et onu-Marguse paadisillalt kala võtab kui pöörane, nii et kui möödasõitvad jahid ja mootorpaadid veel laineid tõstavad, siis võta kala kui kapaga. Aga näe, ei ole õngenööre!

Aga vaat, Tipal omal oli ka üks pisike õngeritv, vanaema mustast rullniidist nöörike küljes ja kohe nagu päris . . .

Viimases hädas kauples Aadu selle Tipa käest sulavate sõnade ja magusa häälega omale laenuks, peotäis vihmausse sai ühiselt kuskilt kraaviveerelt suure vaevaga välja kaevatud ja kalamehed pistsid tulistjalu jõe poole nii, et hein lookas.

Kui mina sinna kord hiljem järele jõudsin selgus, et kalakott oli maha ununenud, saak oli sellepärast paadisillale kindlasse kohta Tipakese päikesekübara alla peitu pistetud ja tüdruk ise seisis kahe jalaga kübara laiadel äärtel, et kalad minema ei saaks. Haises see peakate pärast kala järele nõndaviisi, et sest enam asja ei saanudki.

Rullniidist õngenöör oli vastu pidanud, sest Tõnn oli vapralt abiks neid õngesattunud sõelvõrguga väljatõstmas, kuigi üheskoos õhinal seletati nii, nagu seda iga korralik ja klassikaline kalamees tegema peab, et „need kõige suuremad ja nii-nii-nii pikad said õnge otsast minema". Nöör ridvakese otsas oli ka nii lühike, et vahest pidi paadisillalt lausa alla kummardama, et õng ikka sügavamale kala juurde ulatuks ja ka vihmaussid said vähepeal otsa ning uute kaevamiseks aega ei olnud. Aga nende asemel püüti söödaks rohutirtse ja — eks ta ole sama asi.

Meie paadisillast väheke sügavamal keskjõe pool oli samal ajal kena mootorpaat ankrus, neli härrat ehk kalameest keeruliste söötade ja muude abinõudega püüdsid ka kala, aga ilma suurema õnneta. Eks ta ole, alati ei vea.

Kui kalapüüdmise juures juhtub olema ka õrnu naisolevusi, siis on ühe õige ja korraliku naisterahva kohus kombekohaselt kiljuda ikka nii:

„Ah, kui suur, vaadake, missugune õnn, kui pikk ja lai küll see kala on, kaalub kindlasti mitu-mitu naela, selline purikas! Uih ja aih, kuis ta siputab, nii kohutavalt vägev elukas . . ." ja nii selles stiilis ikka edasi.

Seda kombekohast kiljumist tegime meie Tipaga mõlemad kohe ülearu hästi nii, et seda peale paadimeeste kindlasti kuulma pidid kõik, kes ülejõegi elasid ja lausa kurdid ei olnud, võib-olla et ehk oli kuulda Torontossegi, aga kust meie seda teada võime.

Peale muu vibutasime ja hõljutasime igat uut kalakest paadi-kalameeste poole, tegime ise kurva näo ja kahetsesime kõva häälega, et ei tea, miks küll igale mehele sellist püügoskust ega head õnne antud ei ole, meie poistel seda aga päris ülearugi on.

Kalapüüdmiste kurb lõpp seisneb selles, et kalad tuleb puhastada ja naiste rumal jutt on selline, et seda tööd peavad tegema kalamehd ise. Eks siis poisid tegidki nii, kuis noore inimese oskus ja jaks sellega hakkama sai, ainult sisikonna väljavõtmist süda ei kannatanud ja see jäeti vanaemal teha, mis koos järelkoristamisega iseendast siiski on vaid täppeke kõige muu kõrval.

Kui siis pisut hiljem Tipakese sünnipäev kätte jõudis, ilutses söögilaual kõige muu kõrval ka vaagna täis suitsetatud kalu, mille üle noored kalamehed piiritult uhked olla võisid.